JËFI NDAW YA KIRIST YÓNNI

Yeesu Kirist yéeg na ci asamaan

1 Yaw Teyofil, téere bu jëkk, ba ma bindoon, ëmb na
lépp li Yeesu tàmbali woona jëf ak a jàngle, 2 ba ci bés,
ba ko Yàlla yéege ci asamaan. Lu ko jiitu joxoon na ay
ndigal, jaare ci Xel mu Sell mi, jëm ci ndaw ya mu tànnoon.
3 Gannaaw ay coonoom, ñëw na ci ñoom, di leen won ay
firnde yu bare te wér ne mu ngi dund; mu feeñu leen
diirub ñeent fukki fan, di diisoo ak ñoom ci lu jëm ci
nguuru Yàlla.

4 Am bés muy lekk ak ñoom, mu sant leen ne: «Buleen
sore Yerusalem, waaye ngeen xaar li Baay bi dige woon te
ma waxoon leen ko. 5 Ndaxte Yaxya daa na sóob nit ñi ci
ndox, waaye yéen dees na leen sóob ci Xel mu Sell mi fi ak
ay fan yu néew.»

6 Bi ñu dajaloo ak moom nag, ñu laaj ko: «Boroom bi,
ndax ci jamono jii ngay yékkatiwaat nguuru Israyil?» 7 Mu
ne leen: «Ngeen xam jamono yi ak saa, yi Baay bi dogal ci
sañ-sañam, loolu mayuñu leen ko. 8 Waaye bu Xel mu Sell
mi ñëwee ci yéen, dingeen jot kàttan te nekk samay seede
ci dëkku Yerusalem, ca diiwaani Yude ak Samari yépp ak
ba fa àddina yem.»

9 Bi mu waxee loolu, te ñu di ko xool, Yàlla yéege na ko,
te aw niir jël ko, làq ko seeni bët. 10 Bi muy dem nag, te ñu
ne jàkk asamaan, ñaar ñu sol yu weex daldi ne seef, taxaw
ci seen wet. 11 Ñu ne leen: «Yéen waa Galile, lu tax ngeen
taxaw, di xool ci asamaan? Yeesu male ñu jële ci seen biir,
yéege ko asamaan, dina délsi ni ngeen ko gise, muy dem
asamaan.»

Ñu tànn Macas, mu wuutu Yudaa, nekk ndaw

12 Bi loolu amee ñu jóge ca tund, woowu ñuy wax tundu
Oliw ya, te mu dend ak Yerusalem lu tollu ak kilomet*, ñu
daldi dellu Yerusalem. 13 Bi ñu dikkee, ñu yéeg ca néeg, ba
sut ca taax ma, fa ñuy dal.

Ñoo doon Piyeer ak Yowaana,
Saag ak Andare,
Filib ak Tomaa,
Bartelemi ak Macë,
Saag doomu Alfe,
ak Simoŋ mi bokkoon ci mbooloo mi ñuy wax Ñi farlu ci moom seen réew;
ak Yudaa doomu Saag.

14 Ñoom ñépp ñoo bokk menn xel, di wéy ci ñaan ci Yàlla,
ànd ak jigéen ñi ak Maryaama, ndeyu Yeesu, ak rakki
Yeesu yu góor.

15 Ca bés yooya nag Piyeer taxaw ca digg bokk ya, di
mbooloo mu tollu ni téeméer ak ñaar fukk. 16 Mu ne
leen: «Bokk yi, li Xel mu Sell mi waxoon ci Mbind mi
jaarale ko ci gémmiñu Daawuda, fàww mu am. Waxoon
na ci mbirum Yudaa, mi wommat ñi jàpp Yeesu 17 te mu
bokkoon ci nun, ba am cér ci liggéey bi.»

18 —Pey gi Yudaa jotoon ci ñaawteefam, mu jënd ci tool,
daanu fa, ba fàcc, ay butitam tuuru. 19 Loolu siiwoon na ci
waa Yerusalem, moo tax ci seen làkk ñuy tudde tool ba
Akeldama, maanaam «Toolu deret».—

20 Piyeer teg ca ne: «Ndaxte lii lañu bind ci téereb
Sabóor:
“Na këram gental,
bu fa kenn dëkk.”
Te it:
“Na keneen bey sasam.”

---

* **1:12** kilomet: maanaam li ñu maye Yawut yi, ñu dox ko ci bésub noflaay bi.

[21] Kon ñeel na nu, nu tànn kenn ci ñi bokk ak nun, diir bi
Yeesu doon dem ak a dikk ci sunu biir, [22] li dale ci bi ko
Yaxya sóobee ci ndox, ba bés ba ko Yàlla jële ci sunu biir,
yéege ko. Kooku war na ànd ak nun, di seedeel ndekkitel
Yeesu.»
[23] Bi ko Piyeer waxee, ñu tudd ñaar: Yuusufa, mi ñu
dippee Barsabas te di ko dàkkentale Yustus, moom ak
Macas. [24] Ñu ñaan ci Yàlla ne: «Boroom bi, yaw mi xam
xolu nit ñépp, won nu ki nga tànn ci ñaar ñii, [25] mu yenu
liggéeyu nekk sa ndaw, wuutu Yudaa, mi ko bàyyi, dem
bérabam.» [26] Noonu ñu boole leen, tegoo ay bant, bant ba
dal ca Macas, mu fekki fukki ndaw ya ak benn.

2

Ñëwug Xel mu Sell mi ca màggalu Pàntakot

[1] Bi bésu màggalu Pàntakot agsee, ñoom ñépp booloo
nañu ci benn bérab. [2] Ca saa sa riir jollee asamaan, mel
ni ngelaw lu gaaw te bare doole, daldi fees dell kër, ga
ñu toog. [3] Te ay làmmiñ yu mel ni sawara feeñu leen, ñu
tasaaroo ci seen biir, toŋ ca kaw kenn ku nekk. [4] Noonu ñu
fees ak Xel mu Sell mi ñoom ñépp, ñu daldi wax yeneen
làkk, ni leen Xel mu Sell mi maye, ñu wax ko.
[5] Fekk booba amoon na ay Yawut yu daloon Yerusalem,
doon ay nit ñu ragal Yàlla te bokk ci xeeti àddina yépp. [6] Bi
nit ñi déggee riir ma nag, ñépp dajaloo, daldi waaru ci li ñu
leen dégg, ñuy wax ku nekk sa làkk. [7] Ñu waaru te yéemu
naa: «Gisleen, ñiy wax ñépp, ndax duñu waa diiwaanu
Galile? [8] Naka la mana ame nag, nu di leen dégg, kenn ku
nekk ci nun, ñuy wax ci sa làmmiñ, wi nga nàmp? [9] Nun ñi
ay Pàrt, waa Medi ak waa Elam, nun ñi dëkk Mesopotami,
réewu Yawut yi, Kapados, Pont ak Asi, [10] di waa Firisi,
Pamfili, Misra ak weti Libi, yi dend ak Siren, nun ak gan
ñi jóge Room, [11] Yawut yi ak ñi tuub ci yoonu Yawut yi,

waa Keret ak waa Arabi, nun ñépp nu ngi leen di dégg,
ñuy yégle màggaayi Yàlla ci sunuy làkk!» 12 Noonu ñépp
waaru, ba jaaxle lool, ñuy waxante ci seen biir ne: «Lii lu
muy tekki?» 13 Waaye ñenn ñi di leen ñaawal ne: «Waay!
Ñii dañoo màndi ak biiñ.»

Piyeer yégal na mbooloo mi xibaaru jàmm bi

14 Ci kaw loolu Piyeer taxaw, ànd ak fukki ndaw ya ak
benn, mu wax ci kaw, di yégal mbooloo ma ne: «Bokki
Yawut yi ak yéen ñépp ñi dëkk Yerusalem, dégluleen bu
baax te xam lii ma leen di wax! 15 Nit ñii màndiwuñu, ci ni
ngeen ko fooge, ndaxte nu ngi ci yoor-yoor rekk. 16 Waaye
lii mooy li Yàlla waxoon, jaarale ko ci yonentam Yowel ne:
17 "Yàlla nee na: Ci bés yu mujj yi,
dinaa tuur ci sama Xel ci kaw nit ñépp;
seen xeet wu góor ak wu jigéen dinañu wax ci kàddug Yàlla;
waxambaane yi dinañu gis ay peeñu
te màggat yi di gént ay gént.
18 Waaw, ci bés yooyu dinaa tuur ci sama Xel
ci sama kaw jaam yu góor ak yu jigéen,
te dinañu wax ci kàddug Yàlla.
19 Dinaa wone ay kéemaan ci kaw ci asamaan
ak ay firnde ci suuf ci àddina,
muy deret, sawara ak ay niiri saxar.
20 Jant bi dina daldi lëndëm,
weer wi deretal,
bala bésu Boroom biy ñëw, di bés bu mag, bi ànd ak ndam.
21 Booba nag ku woo Boroom bi ci aw turam,
dinga mucc."
22 «Yéen bokki Israyil, dégluleen wax jii! Yeesu mi dëkk
Nasaret, nit la woon, ku Yàlla dëggal ci seen kanam ciy
kéemaan, ay jaloore ak firnde, ya Yàlla defoon jaarale ko
ci moom ci seen biir; yéen xam ngeen ko. 23 Moom nag

jébbale nañu ko, jaar ci nas, bi Yàlla dogaloon te xam ko
lu jiitu; te yéen rey ngeen ko ci daaj ko ci bant, jaarale ko
ci loxoy bàkkaarkat. 24 Waaye Yàlla dekkal na ko, daggal
ko buumi dee, ndaxte dee manu koo téye. 25 Daawuda wax
na ci mbiram ne:

“Saa su ne gis naa Boroom bi ci sama kanam;
gannaaw mu ngi ci sama ndijoor,
duma raf.
26 Moo tax sama xol sedd, may woy sama bànneex,
te it sama yaram di tëdd ci yaakaar.
27 Ndaxte doo bàyyi sama ruu ci barsàq,
te doo seetaan sa waa ju sell, mu yàqu.
28 Xamal nga ma yoonu dund;
dinga ma bégglooji ci sa kanam.”

29 «Bokk yi, man naa leena wax lu wóor ci mbirum
maam Daawuda, ne dee na te suul nañu ko; bàmmeelam
mu ngi ci nun ba tey. 30 Waaye yonent la woon, te xamoon
na ne Yàlla digoon na ko ci ngiñ ne dina teg ci nguuram
kenn ci askanam. 31 Kon gis na lu ñëwagul, di wax ci
mbirum ndekkitel Kirist ne bàyyiwuñu ko ci barsàq, te
yaramam yàquwul. 32 Yeesu moomu nag, Yàlla dekkal
na ko; nun ñépp seede nanu ko. 33 Yàlla yéege na ko ak
ndijooram, te jot na ci Baay bi Xel mu Sell mi ñu dige
woon, ba tuur lii ngeen gis te dégg ko. 34 Ndaxte du
Daawudaa yéeg ci asamaan, waaye moom ci boppam nee
na:

“Boroom bi wax na sama Boroom:
‘Toogal ci sama ndijoor,
35 ba kera may daaneel
say noon ci sa kanam.’ ”

36 «Na bànni Israyil gépp xam bu wóor nag ne Yeesu
moomu ngeen daajoon ci bant, Yàlla def na ko Boroom ak
Almasi bi.»

37 Bi ko mbooloo ma déggee, naqaru xol wu metti jàpp
leen; ñu daldi ne Piyeer ak ndaw ya ca des: «Bokk yi, lu nu
wara def?» 38 Piyeer ne leen: «Tuubleen seeni bàkkaar, te
kenn ku nekk ci yéen, ñu sóob ko ci ndox ci turu Yeesu
Kirist. Noonu Yàlla dina leen baal seeni bàkkaar te may
leen Xel mu Sell mi. 39 Ndaxte li Yàlla dige woon, yéena
ko moom ak seeni doom ak ñu sore ñépp, di ñépp ñi Yàlla
sunu Boroom di woo ci moom.» 40 Noonu mu artu leen
ak yeneen wax yu bare, di leen dénk ne: «Rëccleen ci niti
jamono ju dëng jii.»

41 Ñi nangu ay waxam nag, ñu sóob leen ci ndox, te
ca bés booba lu mat limub ñetti junniy nit yokku nañu ci
ñoom.

Mbooloom ña gëm Kirist

42 Ñoom nag ñuy wéy ci njànglem ndaw yi ak cig bokk,
ci damm mburu ak ñaan ci Yàlla. 43 Ragal jàpp ñépp, te
ndaw yi di def ay kéemaan ak ay firnde yu bare. 44 Ñi gëm
nag dañoo booloo te bokk lépp. 45 Ñu jaay seeni suuf ak
seen alal, séddoo ko, ku nekk ak la ngay soxla. 46 Te bés
bu nekk ñu saxoo teew ak benn xalaat ca kër Yàlla ga, tey
damm mburu ca kër ya; ñuy lekk seen ñam ak xol bu laab
tey bég, 47 di màggal Yàlla te am yiw ci wetu nit ñépp.
Noonu bés bu nekk Boroom bi di yokk ca mbooloo ma ñi
mucc.

3

Piyeer faj na nit ku lafañ

1 Am bés Piyeer ak Yowaana dem, ba bëgga dugg ca kër
Yàlla ga ca waxtuw ñaan, maanaam tisbaar. 2 Fekk ñu indi
fa nit ku judduwaale lafañ, ñu di ko teg bés bu nekk ca
bunt, ba ñuy wooye Bunt bu rafet ba, ca kër Yàlla ga, ngir
muy yelwaan ña fay dugg. 3 Bi mu gisee Piyeer ak Yowaana
nag, ñuy dugg ca kër Yàlla ga, mu dékk leen loxo. 4 Ci kaw

loolu Piyeer ak Yowaana ne ko jàkk, te Piyeer ne ko: «Xool
nu.» [5] Lafañ bi xool leen, yaakaar ne dina jot dara ci ñoom.
[6] Noonu Piyeer ne ko: «Awma xaalis, awma wurus,
waaye li ma am, dinaa la ko jox: ci turu Yeesu Kirist mu
Nasaret doxal!» [7] Mu jàpp ci loxol ndijooram, yékkati ko.
Ci saa si ay tànkam ak ay kostanam dëgër. [8] Mu tëb, daldi
taxaw, di dox. Mu dugg ak ñoom ca kër Yàlla ga, muy dox,
di tëb tey sant Yàlla. [9] Noonu ñépp gis ko, muy dox, di sant
Yàlla. [10] Te ñu xàmmi ko, ne moo daan toog, di yelwaan
ca Bunt bu rafet ba ca kër Yàlla ga. Ñu daldi waaru lool te
yéemu ci li ko dikkal.

Waareb Piyeer

[11] Naka waa ji taq ci Piyeer ak Yowaana, ñépp waaru; ñu
daldi daw, fekksi leen ca bérab ba ñuy wax Werandaa bu
Suleymaan. [12] Bi Piyeer gisee loolu nag, mu ne mbooloo
mi: «Yéen waa Israyil, lu tax ngeen waaru ci lii? Lu tax
ngeen di nu xool jàkk, mel ni ci sunu kàttan, mbaa ci
sunu ragal Yàlla lanu doxloo kii? [13] Yàllay Ibraayma ak
Isaaxa ak Yanqóoba, di Yàllay sunuy maam, màggal na
Ndawam Yeesu; yéena xàcceek moom, ba jébbal ko Pilaat,
fekk naroon na koo bàyyi. [14] Yéen xeeb ngeen Aji Sell ji te
Jub, te tinul ab reykat. [15] Bóom ngeen Aji Dundal ji, waaye
Yàlla dekkal na ko; seede nanu ko nun ñépp. [16] Ci gëm
turam la nit, kii ngeen di gis te xam ko, dëgëre; waaw, turu
Yeesu ak ngëm gi jóge ci moom, moo tax mu wér péŋŋ ci
seen kanam, yéen ñépp.
[17] «Léegi nag bokk yi, xam naa ne ñàkka xam a tax
ngeen def ko, yéen ak seeni kilifa. [18] Waaye noonu la Yàlla
amale li mu yégle woon lu jiitu jaarale ko ci gémmiñug
yonent yépp naan, Almaseem dina sonn. [19] Tuubleen
seeni bàkkaar nag te wañña iku ci Yàlla, ngir seeni bàkkaar
far. [20] Noonu jamonoy péex dina bawoo ci Boroom bi,

te muy yebal Almasi bi mu leen jagleel, maanaam Yeesu.
21 Asamaan war na koo yor, ba jamono ju ñuy defaraat
lépp, di jamono ji Yàlla waxoon jaarale ko ci gémmiñug
yonentam yu sell yépp, li dale ci njàlbéenug àddina.
22 Ndaxte Musaa nee woon na: "Boroom bi seen Yàlla
dina leen feeñalal ci seen xeet Yonent ni man; nangeen ko
déggal ci lépp lu mu leen wax. 23 Képp ku déggalul Yonent
boobu, dees na la far ci xeet wi."
24 «Li dale sax ci Samiyel ak ñi ci topp, bépp yonent bu
wax yégle na bés yii. 25 Yéen nag yéenay donn yonent
yi ak kóllëre, gi Yàlla fasoon ak seeni maam, bi mu
naan Ibraayma: "Xeeti àddina yépp dinañu barkeel ci ki
soqikoo ci yaw." 26 Yàlla feeñal na Ndawam, jëkk koo yebal
ci yéen, ngir barkeel leen, ci wañ└i leen kenn ku nekk ci
say bàkkaar.»

4

Piyeer ak Yowaana ci kanam kureelu àttekat ya

1 Bi ñuy wax ak mbooloo ma, sarxalkat ya ak kilifag
ñiy wottu kër Yàlla ga ak Sadusen ya daanu ci seen kaw.
2 Ñu mer lool ci li ñuy waar nit ñi, di yégle ndekkitel ñi
dee, sukkandikoo ko ci ndekkitel Yeesu. 3 Noonu ñu jàpp
leen, tëj leen ba ca ëllëg sa, ndaxte mu nga doon tàmbalee
guddi. 4 Waaye ñu bare ca ña dégg wax ja gëm nañu, te
limu góor ñi gëm yokku na, ba mat juróomi junni.
5 Ca ëllëg sa nag kilifay Yawut yi ak njiit yi ak xutbakat
yi dajaloo ci Yerusalem. 6 Ràññee nañu ci: Anas, miy
sarxalkat bu mag bi, Kayif, Yowaana, Alegsàndar ak bokki
sarxalkat bu mag bi. 7 Ñu dëj Piyeer ak Yowaana ca digg
ba, laaj leen ne: «Lii ngeen def, ci gan kàttan, mbaa ci turu
kan, ngeen ko defe?»
8 Ci kaw loolu Piyeer daldi fees ak Xel mu Sell mi, ne
leen: «Yéen kilifay xeet wi ak njiit yi, 9 bu fekkee ne xettali

nit ku wopp, ba mu wér, moo tax ngeen dëj nu ci pénc mi
tey, 10 nangeen xam lii, yéen ñépp ak bànni Israyil gépp:
ci turu Yeesu Kirist mu Nasaret, mi ngeen daajoon ca bant
te Yàlla dekkal ko, ci tur woowu la nit kii jële ag wér, ba
taxaw ci seen kanam. 11 Yeesu moomu mooy:

"Doj wi ngeen xeeboon, yéen tabaxkat yi,
te moo doon doju koñ."

12 Te mucc amul ci keneen, ndaxte ci ron asamaan amul
weneen tur wu ñu maye ci nit ñi, wu nu wara mucce.»

13 Kon bi ñu gisee fit, wi Piyeer ak Yowaana àndal, te ñu
xam ne masuñoo jàng mbaa ñuy gëstu ci diine, ñu daldi
waaru, ràññee ne daa nañu ànd ak Yeesu. 14 Te bi ñu gisee
nit, ka ñu fajoon, taxaw ak ñoom, manuñu caa teg dara.
15 Noonu ñu santaane, ñu génne leen, ñu daldi gise ci seen
biir, 16 ne: «Lu nuy def ak ñii? Ndaxte def nañu kéemaan
gu siiw; loolu leer na ñi dëkk Yerusalem ñépp, te manunu
koo weddi. 17 Waaye ngir mbir mi baña law ci xeet wi,
nanu leen aaye, ñu baña waxati ak kenn ci tur woowu.»

18 Noonu ñu woo leen, ñu tere leen bu wóor, ñu waxati
mbaa waare dara ci turu Yeesu. 19 Waaye Piyeer ak
Yowaana ne leen: «Bu fekkee ne déggal leen te bàyyi
Yàlla mooy li jub ci kanam Yàlla, seetleen. 20 Waaye nun
manunoo baña wax li nu gis te dégg ko.» 21 Noonu kilifa yi
tëkkuwaat leen, yiwi leen, ñu dem. Ndaxte amuñu benn
bunt ci ñoom ngir mbugal leen, fekk ñépp di màggal Yàlla
ci li xewoon. 22 Ndaxte nit, ka ñu fajoon ci kéemaan googu,
weesoon na ñeent fukki at.

Mbooloom ñi gëm ñaan na ci Yàlla

23 Bi ñu leen yiwee nag, ñu dem ci seeni bokk, nettali
leen li sarxalkat yu mag ya ak njiit ya waxoon lépp. 24 Bi
ko bokk ya déggee nag, ñu mànkoo, diis seen kàddu Yàlla
ne: «Boroom bi, yaa sàkk asamaan, suuf, géej ak lépp li

nekk ci seen biir. 25 Yaa wax, jaar ci sunu maam Daawuda
sa jaam, mi doon gémmiñu Xel mu Sell mi, ne:

“Lu tax xeeti àddina di bax?
Lu tax ñuy fexe lu manula am?

26 Buuri àddina dañoo booloo,
te kilifa yi dajaloo,

di bañ Boroom bi ak Almaseem.”
27 Ndaxte ci dëgg ci dëkk bii, Erodd ak Poñsë Pilaat ànd ak
xeeti àddina ak bànni Israyil, likkoo nañu, ngir daaneel sa
Ndaw lu sell li nga fal, di Yeesu, 28 te def lépp, li sa kàttan
ak sa ndigal tëraloon. 29 Léegi nag Boroom bi, seetal seeni
tëkku te may nu, nun say jaam, nuy wax sa kàddu ak fit.
30 Tàllalal sa loxo, ci wéral ak ci wone ay kéemaan ak ay
firnde, jaarale ko ci turu Yeesu, sa Ndaw lu sell li.»

31 Bi ñu ñaanee ba noppi, bérab ba ñu booloo woon daldi
yëngatu; te ñoom ñépp fees ak Xel mu Sell mi, ñuy wax
kàddug Yàlla ak fit wu dëgër.

Mbooloom ñu gëm ñi

32 Noonu mbooloom ñu gëm ñi bokk menn xel ak benn
xalaat. Kenn daawul aakimoo dara ci alalam, waaye ñoo
bokkoon lépp. 33 Te ndaw yi di seedeel ndekkitel Yeesu
Boroom bi ak kàttan gu réy. Te yiw wu yaatu ëmb leen,
ñoom ñépp. 34 Kenn ci ñoom ñàkkul dara, ndaxte képp ku
nekk boroom suuf mbaa am ay kër, jaay na ko, indi njég li,
35 teg ko ci loxoy ndaw ya; ñu di ci sédd, kenn ku nekk li
mu soxla.

36 Noonu amoon na fa ku tudd Yuusufa, te ndaw yi
dàkkentale ko Barnabas, miy tekki «Kiy dëgëral fit yi,» mu
soqikoo ci giiru Lewi, te juddoo dunu Sipar. 37 Moom nag
jaay na tool, ba mu moom, indi xaalis ba, teg ko ci loxoy
ndaw ya.

5

Anañas ak Safira

[1] Naka noonu nit ku tudd Anañas, ànd ak Safira
jabaram, jaay làccu suuf. [2] Mu dencal boppam benn cér
ca njég la, ànd ca ak jabaram; ba noppi mu indi cér ba ca
des, teg ko ci loxoy ndaw ya.

[3] Bi mu ko defee Piyeer ne ko: «Anañas, lu tax nga bàyyi
Seytaane dugg la, ba fees sa xol, ngay wor Xel mu Sell mi,
ci li nga dencal sa bopp benn cér ci njég li? [4] Bi mu jaragul,
ndax moomuloo ko woon? Te bi mu jaree, ndax yilifuloo
woon njég li? Lu tax nga fas ci sa xol def nii? Woruloo nit
ñi, waaye Yàlla nga wor.»

[5] Bi Anañas déggee baat yooyu, mu daanu dee. Ñi ko
dégg ñépp tiit, ba ne nërëm. [6] Noonu waxambaane ya jóg,
ñu sàng ko, yóbbu ko, jébbal Yàlla.

[7] Ñetti waxtu gannaaw ga, jabaram duggsi, fekk xamul
la fa xew. [8] Piyeer daldi ko ne: «Wax ma, ndax lii mooy
njégu tool bi?» Mu ne ko: «Waawaaw, lii la.»

[9] Ci kaw loolu Piyeer ne ko: «Lu tax ngeen ànd, di diiŋat
Xelu Boroom bi? Ñi denci woon sa jëkkër ñu ngi nii ci bunt
bi, te dinañu la yóbbu.» [10] Ca saa sa mu daanu ciy tànkam,
dee. Bi waxambaane ya agsee nag, ñu fekk ko, mu faatu;
ñu yóbbu ko, def ko ci wetu jëkkëram. [11] Noonu tiitaange
ju mag tàbbi ci mbooloom ñi gëm ñépp ak ñi ko dégg ñépp.

Ndawi Kirist yi faj nañu ñu bare

[12] Bi loolu amee ay kéemaan ak ay firnde yu bare di
xew ci nit ñi, jaare ca loxoy ndaw ya. Ñépp di booloo ca
Werandaa bu Suleymaan ca kër Yàlla ga. [13] Te kenn ci ña
ca des ñemewula booloo ak ñoom, waaye nit ñépp di leen
màggal. [14] Moona ay nit ñu gëna bare, góor ak jigéen, di
gëm Boroom bi, tey taq ci ñoom. [15] Nit ñi indi sax ñu wopp
ca mbedd ya, teg leen ca ay lal yu ndaw ak ay leeso, ngir

bu Piyeer di jaar, doonte takkandeeram sax yiir ñenn ci
ñoom. 16 Te it nit ñu bare dajaloo, jóge ca dëkk ya wër
Yerusalem, ñu indi ay jarag ak ñu rab yu bon sadd; te
ñoom ñépp daldi wér.

Fitnaal nañu ndaw yi

17 Booba sarxalkat bu mag ba jóg ak gàngooram gépp,
maanaam kureelu Sadusen ga fa dëkk. Kiñaan gu mag
jàpp leen, 18 ba ñu jàpp ndaw ya, tëj leen ca kaso ba.
19 Waaye ci guddi malaakam Boroom bi ubbi buntu kaso
ba, génne leen ci biti naan: 20 «Demleen taxaw ca kër Yàlla
ga, te xamal nit ñi lépp lu jëm ci dund gu wóor gii.» 21 Bi
ñu déggee loolu, ñu dugg ca kër Yàlla ga ci suba teel, daldi
waare.

Bi ñu koy def, sarxalkat bu mag ba ak gàngooram
ñëw, woolu kureelu àttekat ya, maanaam mbooloom njiiti
bànni Israyil gépp; ñu yónnee, ngir jëli ndaw ya ca kaso ba.
22 Waaye bi wottukati kër Yàlla ga agsee ca kaso ba, gisuñu
leen fa; ñu daldi délsi, yégle ko 23 ne: «Fekk nanu kaso ba
tëju bu wóor ak wottukat ya taxaw ca bunt ya, waaye bi
nu ko tijjee, fekkunu kenn ci biir.»

24 Bi kilifag wottukati kër Yàlla ga ak sarxalkat yu mag
ya déggee loolu, ñu daldi ciy jaaxle lool, ñuy laajante, fu
lii di mujj.

25 Noonu benn waay ñëw, yégal leen ne: «Nit ñi ngeen
tëjoon ñu ngi taxaw ca kër Yàlla ga, di jàngal nit ñi.» 26 Ci
kaw loolu kilifa ga ak wottukat ya dem jëli leen; waaye
boolewuñu ci fitna, ngir ragal nit ñi sànni leen ay xeer.

27 Bi ñu leen indee, ñu dëj leen ci kanam mbooloo ma.
Sarxalkat bu mag ba laaj leen 28 ne: «Ndax terewunu leen
ci lu wér, ngeen waare ci tur woowu, te fi mu ne dajal
ngeen Yerusalem ak seeni waare, rax-ca-dolli yéena ngi
nuy fexee taqal deretu nit kooku.»

29 Waaye Piyeer ak ndaw ya ne leen: «Déggal Yàlla moo
gën déggal nit. 30 Yàllay sunuy maam dekkal na Yeesu, mi
ngeen bóomoon ci wékk ko ca bant ba. 31 Te Yàlla yékkati
na ko ci ndijooram, mu nekk Buur ak Musalkat, ngir
may bànni Israyil réccu, ba mu baal leen seeni bàkkaar.
32 Seede nanu loolu, nun ak Xel mu Sell, mi Yàlla may ñi
koy déggal.»

33 Bi ñu déggee loolu, ñu mer ba seen xol di dagg,
ñu bëgg leena rey. 34 Waaye amoon na fa nit ku tudd
Gamaleel, bokk ci tariixab Farisen ya, di xutbakat bu
tedd ci yoonu Musaa, mu jóg ca mbooloo ma, santaane
ñu génne leen tuuti. 35 Bi ñu ko defee mu ne leen:
«Yéen bokki Israyil, moytuleen li ngeen di def nit ñooñu.
36 Ndaxte bu yàggul Tëdas jógoon na, mbubboo daraja,
ba lu mat ñeenti téeméeri nit takktoo ak moom. Tëdas
moomu nag reyees na ko, te ñi ko toppoon ñépp tasaaroo,
ba seen pexe nasax. 37 Gannaawam it Yudaa mu Galile jóg,
ca jamono ja ñu doon bind waa réew ma, mu jógloo nit ñu
bare, ñu ànd ak moom. Moom itam dee na, te ay nitam
ñépp tasaaroo. 38 Léegi maa ngi leen di wax, génnleen ci
mbirum ñooñu te bàyyi leen ñu dem. Ndaxte bu seen pas-
pas mbaa seen jëf dee pexem nit, dina yàqu. 39 Waaye bu
fekkee ne ndogalu Yàlla la, dungeen ko mana fanq, ngir
ragala jànkoonte ak Yàlla.»

40 Bi mu waxee loolu, ñu fekk ko ci xalaatam; ñu woo
ndaw ya, daldi leen dóor ay yar, tere leen, ñu waxati dara
ci turu Yeesu, ba noppi bàyyi leen, ñu dem.

41 Ndaw ya nag jóge ca kanam kureelu àttekat ya, bég
ci li leen Yàlla jàppe, ñu yeyoo yenu toroxte ngir Tur wa*.
42 Noonu bés bu nekk ca kër Yàlla ga ak ca kër ya, daawuñu
noppee jàngle ak a xamle xibaaru jàmm bi, ne Yeesu mooy
Almasi bi.

* **5:41** Tur wa mooy turu Boroom bi Yeesu Kirist.

6

Sàkk nañu ñiy topptoo yëfi mbooloo ma

1 Ca bés yooyu, naka taalibe yi di gëna bare, Yawut yiy
làkk gereg tàmbalee ñaxtu ci mbirum Yawut tigi yi, te lii
a ko waral: jigéen ñi seen jëkkër dee, te ñu bokk ci ñoom,
naraalewuñu leen ca ndimbal, la ñuy séddale bés bu nekk.
2 Noonu fukki ndaw ya ak ñaar woo mbooloom taalibe
ya ne leen: «Nu bàyyi kàddug Yàlla, di topptoo mbirum
séddale, loolu jekkul ci nun. 3 Kon nag bokk yi, tànnleen
juróom ñaari nit ci seen biir, ñu am seede su rafet te
fees ak Xel mu Sell mi ak sago, nu dénk leen liggéey bii.
4 Waaye nun dinanu wéy ci ñaan ci Yàlla ak ci yenub xamle
kàddu gi.»

5 Lii ñu wax nag neex na mbooloo mépp. Noonu ñu
tànn Ecen, di nit ku fees ak ngëm ak Xel mu Sell mi, boole
ci Filib ak Porokor, teg ca Nikanor, Timon, Parmenas ak
Nikolas, mi juddoo Ancos te tuub ci yoonu Yawut ya. 6 Ñu
jébbal leen ndaw ya, ñaanal leen, teg leen loxo.

7 Noonu kàddug Yàlla di law, ba mbooloom taalibe yi di
yokku bu bare ci Yerusalem; te sarxalkat yu bare déggal
Yàlla ci topp yoonu ngëm wi.

Jàpp nañu Ecen

8 Naka noona Ecen, mi fees ak yiw ak kàttan, di def ay
kéemaan yu mag ak ay firnde ca nit ña. 9 Waaye ay nit jóg,
bokk ci jàngu, bi ñuy wax Jàngub ñi ñu goreel, di ay niti
dëkki Siren ak Alegsàndiri, ak it waa diiwaani Silisi ak Asi.
Ñuy werante ak Ecen, 10 waaye àttanuñu sagoom ak Xel
mi muy waxe.

11 Kon ñu daldi jënd ay nit, ñu ne: «Dégg nanu ko, muy
sosal Musaa ak Yàlla.» 12 Noonu ñu jógloo nit ñi ak njiit
yi ak xutbakat yi, ñu dal ci kawam, jàpp ko, yóbbu ko ca
kureelu àttekat ya. 13 Te ñu sàkk ay naaféq yuy seede

ne: «Kii du bàyyee wax lu juuyoo ak bérab bu sell ba ak
yoonu Musaa. [14] Ndaxte dégg nanu, muy wax ne, Yeesum
Nasaret moomu dina daaneel bérab bii te soppi aada, yi
nu Musaa batale woon.»
[15] Bi ñu ko waxee, ña toogoon ñépp ca mbooloo ma xool
ko jàkk, gis xar kanamam, mu mel ni xar kanam malaaka.

7

Layu Ecen fa kanam mbooloo ma

[1] Noonu sarxalkat bu mag ba ne ko: «Ndax loolu dëgg
la?» [2] Ecen ne ko: «Yéen samay bokk ak samay baay,
dégluleen! Yàlla, miy Boroom ndam, feeñu woon na sunu
maam Ibraayma, bi mu nekkee réewu Mesopotami, te
dëkkagul woon Karan. [3] Mu ne ko: “Toxul sa réew, bàyyi
say bokk, te ñëw ci réew, mi ma lay won.”
[4] «Ci kaw loolu mu génn réewu niti Kalde, dëkksi Karan.
Te bi baayam faatoo, Yàlla toxale ko foofa, dëël ko ci réew,
mi ngeen dëkk léegi. [5] Waaye mayu ko fa genn moomeel
gu mu wara donale, du sax fu mu mana teg tànkam; waaye
dig na ko ne dina ko may réew mi, mu yilif ko moom ak
askanam, fekk booba amagul doom. [6] Yàlla ne ko: “Ñi
soqikoo ci yaw dinañu ganeyaan ci réew mu ñu dëkkul;
dees na leen def ay jaam, di leen fitnaal diirub ñeenti
téeméeri at.” [7] Waaye Yàlla nee na: “Xeet wi leen jaamloo,
man maa leen di àtte te gannaaw loolu dinañu génn, di ma
jaamu ci bérab bii.” [8] Yàlla nag tëral kóllëre seen diggante,
fas ko ci màndargam xaraf. Noonu Ibraayma jur Isaaxa,
xarafal ko ca juróom ñetteelu fan ba; Isaaxa def noonu
Yanqóoba, Yanqóoba it def noonu fukki maam ya ak ñaar,
ñi sos xeet wi.
[9] «Naka maam yooyu, dañoo iñaane Yuusufa, ba jaay
ko, mu jëm réewu Misra. Waaye Yàlla taxawu ko, [10] génne

ko ci coonoom yépp, defal ko yiw ak xel ci kanam Firawna,
buuru Misra, mu def ko kilifag Misra ak këram gépp.

[11] «Bi loolu amee xiif tàbbi ci biir Misra ak réewu
Kanaan mépp, ba toskare ja metti lool, te sunuy maam
amatuñu lu ñu lekk. [12] Yanqóoba nag dégg ne Misra am
na dugub, mu yebal ca sunuy maam, ñu dem fa yoon
wu jëkk. [13] Bi fa ay doomi baayam delloo nag, Yuusufa
xàmmiku leen, te Firawna xamante ak njabootam. [14] Ci
kaw loolu Yuusufa yeble, woo baayam ak bokkam yépp,
ñuy juróom ñaar fukki nit ak juróom. [15] Noonu Yanqóoba
dem Misra, faatu fa, moom ak sunuy maam. [16] Gannaaw
loolu ñu yóbbu seeni néew Sisem, dugal leen ca bàmmeel,
ba Ibraayma jëndoon ak xaalis ca doomi Amor ca Sisem.

[17] «Bi loolu wéyee jamono ji jege woon na, ngir Yàlla
amal li mu digoon Ibraayma ci ngiñ; fekk xeet wa di law
tey gëna bare ci Misra, [18] ba keroog beneen buur bu xamul
Yuusufa di falu ci Misra. [19] Buur boobu nag dafa daan
nax sunu xeet, di fitnaal sunuy maam, ba di leen sànniloo
seeni doom, ngir ñu dee.

[20] «Booba nag la Musaa juddu, di ku rafet ci kanam
Yàlla; ñu yor ko ñetti weer ci biir kër baayam, [21] ba noppi
sànni ko. Noonu doom ju jigéen ju Firawna for ko, yar ko
ni doomam. [22] Musaa nag di ku yewwu ci xam-xamu waa
Misra bépp, di jàmbaar ci wax ak jëf.

[23] «Bi mu demee ba am ñeent fukki at, mu fas yéeney
seeti ay bokkam, maanaam bànni Israyil. [24] Noonu mu gis
ca ku ñuy néewal doole, mu sotle ko, feyul ko, ba dóor
waayi Misra ja. [25] Mu defe ne, ay bokkam dinañu xam
ne ciy loxoom la leen Yàllay musale, waaye xamuñu ko.
[26] Ca ëllëg sa mu juux ci ay Yawut yuy xeex, mu di leen
jéema jubale ne leen: “Yéen ay bokk ngeen, lu tax ngeen
di xeex?” [27] Waaye kiy néewal doole moroomam bëmëx ko
ne: “Ku la teg kilifa ak àttekat ci sunu kaw? [28] Ndax danga

maa bëgga rey, ni nga defoon démb waaayi Misra ja?” [29] Bi
Musaa déggee wax jooju, mu daldi daw, dem réewu Majan,
di fa ab doxandéem; mu séy fa, ba am ñaari doom.

[30] «Lu ko wees ñeent fukki at nag, bi mu nekkee ca
màndiŋu tundu Sinayi, malaaka feeñu ko ci takk-takku
sawara ci biir as ngarab. [31] Bi ko Musaa gisee, mu daldi
waaru ci li mu gis; mu jegesi ngir niir ko, dégg baatu
Boroom bi ne ko: [32] “Man maay sa Yàllay maam, di Yàllay
Ibraayma, Isaaxa ak Yanqóoba.” Ci kaw loolu Musaa tiit
bay lox, te ñemeetula xool. [33] Noonu Boroom bi ne ko:
“Summil say dàll, ndaxte bérab bi nga taxaw, bérab bu sell
la. [34] Gis naa bu baax fitnay sama xeet ci Misra te dégg
naa seeni tawat, kon wàcc naa ngir musal leen. Léegi nag
ñëwal, dinaa la yebal Misra.”

[35] «Musaa moomu bañoon nañu ko, ba ne ko: “Ku
la teg kilifa ak àttekat?” Waaye moom la Yàlla yebal,
jaarale ko ci malaaka mi ko feeñu ca ngarab sa, ngir mu
nekk kilifa gu leen di goreel. [36] Moo leen génne réewu
Misra, di def ay kéemaan ak ay firnde ca réew ma, ca
géeju Barax ya ak ca màndiŋ ma diirub ñeent fukki at.
[37] Musaa moomu moo ne woon bànni Israyil: “Yàlla dina
leen feeñalal ci seeni bokk Yonent bu mel ni man.” [38] Te
moo nekkoon ak mbooloo ma ca màndiŋ ma, ànd ak sunuy
maam, wéttalikoo malaaka, mi waxoon ak moom ci tundu
Sinayi. Te mu jote ci Yàlla kàddu yiy dund, ngir jottali nu
ko. [39] Waaye sunuy maam nanguwuñu koo déggal; dañu
koo bañ te seeni xel dëpp, dellu Misra. [40] Ñu sant Aaróona
ne: “Sàkkal nu ay yàlla yuy jiitu ci sunu kanam, ndaxte
Musaa male nu génne ci réewu Misra, xamunu lu ko dal.”
[41] Booba nag ñu tëgglu aw sëllu, muy xërëm, ñu di ko
tuuru, di bànneexu ci seeni jëfi loxo. [42] Waaye bi ñu ko
defee Yàlla dëddu leen, bërgël leen, ñuy jaamu biddiiwi
asamaan. Moom lañu bind ci téereb yonent yi ne:

"Yéen bànni Israyil, ndax rendi ngeen jur, jébbal ma,
boole ko ak i sarax,
diirub ñeent fukki at ca màndiŋ ma?
43 Yóbbu ngeen sax fu nekk xayma, biy màggalukaayu
Molog,
ak biddiiwub Refan, bi ñu daan bokkaaleel Yàlla,
di ay nataal, yi ngeen defoon ngir màggal leen!
Kon nag dinaa leen toxal, yóbbu leen ci gannaaw réewu
Babilon."
44 «Sunuy maam amoon nañu ca màndiŋ ma xaymab
màggalukaay, bi ëmboon li Yàlla seede. Xayma boobu nag
defoon nañu ko, roye ko ci bi Musaa gisoon, ni ko ko Yàlla
sante woon. 45 Te gannaaw ga, bi Yosuwe nekkee kilifag
sunuy maam, ñu jot xayma ba ñoom it, yóbbu ko ca réew,
ma ñu nangu ca xeet ya Yàlla dàq ci seen kanam. Xayma
ba nekk fa, ba ci jamonoy Daawuda. 46 Moom yiw na fa
kanam Yàlla, mu ñaan ko, mu sàkkal ko kër ngir askanu
Yanqóoba. 47 Waaye Suleymaan moo tabaxal Yàlla kër ga.
48 «Moona Aji Kawe ji du dëkk ci fu loxol nit defar;
moom la ab yonent wax ne:
49 "Asamaan mooy sama jal,
te suuf mooy sama tegukaayu tànk.
Kon gan kër ngeen may tabaxal,
mbaa fan mooy sama bérabu noppalukaay?
50 Ndax du sama loxo moo defar yëf yooyu yépp?
—Moom la Boroom bi doon wax."
51 «Yéen ñi dëgër bopp, ànd ak xol buy bañ ak ay nopp
yuy fatt, mel ni ñi xamul Yàlla. Dungeen noppeek a diiroo
ak Xel mu Sell mi; ni ko seen baay yi daan defe, noonu
ngeen di def, yéen itam. 52 Kan ca yonent ya la seeni
maam tegul woon ay fitna? Rey nañu ñi doon yégle ñëwug
Aji Jub ji, moom mi ngeen jébbale léegi, ba ñu rey ko.

53 Jot ngeen yoonu Musaa, wi Yàlla wàcce jaarale ko ci ay
malaaka, te sàggane ngeen ko.»

Sànni nañu ay doj Ecen, ba rey ko

54 Bi ñu déggee loolu nag, seeni xol di dagg, ñuy yéyu,
jëm ci kawam. 55 Waaye Ecen, mi fees ak Xel mu Sell mi, ne
jàkk ci asamaan, gis ndamu Yàlla, te gis Yeesu mi taxaw ci
ndijooru Yàlla. 56 Mu ne: «Seetleen, maa ngi gis asamaan
yi ubbiku, te Doomu nit kaa ngii taxaw ci ndijooru Yàlla.»
57 Bi ñu déggee loolu, ñu daldi xaacu ca kaw, tey dar
seeni nopp; ñu ànd, ne milib ci kawam; 58 ñu wat-wate
ko, génne ko dëkk ba, dóor ko ay doj, ba mu dee. Seede
ya tegoon nañu seeni yére ci tànki waxambaane wu tudd
Sóol.
59 Noonu ñu dóor Ecen ay doj, muy ñaan Yàlla ne:
«Boroom bi Yeesu, nangul sama ruu!» 60 Bi mu ko waxee,
mu sukk, wax ak baat bu kawe: «Boroom bi, bu leen bindal
bàkkaar bii,» ba noppi mu nelaw.

8

1 Sóol moom ànd na ci ñi doon rey Ecen.

Fitnaal nañu mbooloo mi

Bés booba nag fitna ju metti dal na ci mbooloom ñi gëm,
mi nekk Yerusalem, ba ñépp, ñu moy ndaw ya, tasaaroo ci
diiwaani Yude ak Samari. 2 Ay nit ñu ragal Yàlla fab Ecen,
jébbal ko Boroom bi, di ko jooy bu wér. 3 Waaye naka Sóol,
mu ngay tas mbooloom ñi gëm, di tàbbi ca kër ya, tey jàpp
góor ak jigéen, di leen tëj kaso.

Filib waare na ci diiwaanu Samari

4 Ñi tasaaroo nag dem fu nekk, di fa xamle xibaaru
jàmm bu kàddug Yàlla. 5 Naka Filib mu dem ca benn dëkk
ca Samari, di leen yégal Kirist. 6 Bi ko mbooloo mi déggee
te gis kéemaan yi muy def, ñu bokk benn xalaat, fekki ko

ci li mu wax. [7] Ndaxte ay rab yu bon bàyyi nañu nit ñu
bare, ña ñu jàppoon, di yuuxu ci kaw; te ñu bare ñu làggi
ak ñu lafañ daldi wér. [8] Noonu mbég mu réy tàbbi ca dëkk
ba.

Simoŋ luxuskat bi

[9] Amoon na nag nit ku tudd Simoŋ, di luxuskat bu yàgg
ca dëkk ba, te daan yéem waa Samari gépp, ci naan: «Ku
màgg laa.» [10] Kon ñépp, mag ak ndaw, taq ci moom ne:
«Kii mooy dooley Yàlla ji tudd "Màgg".» [11] Ñu taq ci
moom, ndax li mu leen yàgga waar ci ay luxus. [12] Waaye
bi ñu gëmee xibaaru jàmm, bi Filib yégle jëm ci nguurug
Yàlla ak turu Yeesu Kirist, góor ak jigéen daldi nangu, ñu
sóob leen ci ndox. [13] Simoŋ sax gëm, ñu sóob ko ci ndox;
mu wéy nag ci topp Filib, di waaru ci kéemaan yi ak firnde
yu mag yiy am.

[14] Bi nga xamee ne ndaw yi nekk Yerusalem yég nañu
ne, waa Samari nangu nañu kàddug Yàlla; ñu yónni fa
Piyeer ak Yowaana. [15] Ñu dem fa nag, ñaanal leen, ngir ñu
jot Xel mu Sell mi. [16] Ndaxte wàccagul ci kenn ci ñoom,
waaye sóoboon nañu leen rekk ci ndox ci turu Boroom bi
Yeesu. [17] Noonu Piyeer ak Yowaana teg leen loxo, ñu jot
Xel mu Sell mi.

[18] Bi Simoŋ gisee nag ne Yàlla may na Xel mi jaarale
ko ci loxoy ndaw ya, mu indil leen xaalis, [19] ne leen:
«Mayleen ma sañ-sañ boobu, ba ku ma teg samay loxo,
nga jot Xel mu Sell mi.» [20] Waaye Piyeer ne ko: «Asarul ak
sa xaalis, yaw mi yaakaar ne man ngaa jënd mayu Yàlla
ak xaalis. [21] Amuloo benn wàll mbaa cér ci lii, ndaxte
sa xol laabul ci kanam Yàlla. [22] Réccul nag sa coxor te
ñaan Boroom bi, mu baal la sa xalaatu xol, su manee
am. [23] Ndaxte gis naa ne sóobu nga ci lu wex xat ci
kanam Yàlla, te bàkkaar not na la.» [24] Simoŋ nag ne leen:

«Ñaanal-leen ma ci Boroom bi, ngir mu fegal ma li ngeen wax.»
25 Noonu bi ñu seedeelee Yàlla te wax ci kàddoom, ñu
dellu Yerusalem, di xamle xibaaru jàmm bi ci dëkk yu bare
yu waa Samari.

Filib yee na jaraafu Ecópi

26 Naka noonu benn malaakam Boroom bi ne Filib:
«Jógal te jublu Misra, jaar ci yoon wi jóge Yerusalem, jëm
Gasa, di màndiŋ.» 27 Filib jóg dem. Noonu mu gis fa nitu
Ecópi ku yoom, di jaraaf ju mag ci Kandas, buur bu jigéen
bu Ecópi, te di ko wottul xaalisam bépp. Fekk mu ñëwoon
Yerusalem, ngir màggalsi Yàlla, bay dellu; 28 mu toog ci
watiiram, di jàng téereb yonent Yàlla Esayi. 29 Xel mi nag
ne Filib: «Dabal watiir wale.»
30 Noonu Filib dawsi, mu dégg waayi Ecópi ja, di jàng
téereb yonent Yàlla Esayi. Mu laaj ko: «Ndax xam nga li
ngay jàng?» 31 Mu ne ko: «Nu ma ko mana xame, su ma ko
kenn firilul?» Mu woo Filib nag, mu yéeg, toog ak moom.
32 Fekk aaya yii la doon jàng ci Mbind mi:
«Yóbbu nañu ko ni xar mu ñuy rendiji;
ni mburt mu luu ci kanam i watkat,
mu ne cell.
33 Ci toroxteem nangu nañu dëggam;
ñi mu tollool jamono, ku ci xalaat lii?
Jële nañu bakkanam ci àddina.»
34 Jaraaf ja nag ne Filib: «Maa ngi lay laaj, ci mbirum kan
la yonent bi jëmale wax ji? Ndax mbirum boppam lay wax
mbaa mu keneen?» 35 Noonu Filib tàmbali ci aaya yooyu,
xamal ko xibaaru jàmm bi ci mbirum Yeesu.
36-37 Bi ñuy jaar ci yoon wi, ñu agsi ci ndox. Jaraaf ja ne
ko: «Ndox a ngi nii, ana lu tere, nga sóob ma ci?» 38 Mu
santaane nag, ñu taxawal watiir wa; Filib ak jaraaf ja wàcc
ñoom ñaar ci biir ndox ma, mu sóob ko ca. 39 Ba noppi ñu
génn ca ndox ma, te ca saa sa Xelu Boroom bi fëkk Filib,

ba jaraaf ja gisatu ko, waaye mu toppaat yoonam, ànd ak
mbég. 40 Filib moom teeri dëkku Asot, muy jaar ci dëkk
yépp, di fa xamle xibaaru jàmm bi, ba kera muy ñëw dëkku
Sesare.

9

Sóol waññiku na ci Yeesu

1 Naka Sóol, muy tëkkoo rey taalibey Boroom bi, ba di ko
noyyee far. Mu dem nag ca sarxalkat bu mag ba, 2 laaj ko
ay bataaxal yu muy yóbbul jànguy dëkku Damaas. Noonu
ñu mu fa fekk, te ñu bokk ci yoon wi, góor mbaa jigéen,
mu am dogalu yeew leen, indi leen Yerusalem.

3 Waaye bi muy jub Damaas, ca saa sa leer gu jóge
asamaan melax, ba ëmb ko. 4 Mu daanu ci suuf, dégg baat
bu ko ne: «Sóol, Sóol, lu tax nga di ma fitnaal?» 5 Mu
wuyu ne: «Yaay kan Boroom bi?» Boroom bi ne ko: «Maay
Yeesu, mi ngay fitnaal. 6 Waaye jógal, dugg ca dëkk ba, te
dinañu la wax li nga wara def.» 7 Nit ñi ànd ak moom nag
taxaw, waaru ba luu, ci li ñu dégg baat bi te gisuñu kenn.
8 Noonu Sóol jóg, xippi, waaye gisul dara; kon ñu wommat
ko, yóbbu ko Damaas. 9 Diirub ñetti fan gisul dara, lekkul,
naanul.

10 Amoon na nag ci Damaas taalibe bu tudd Anañas. Bi
loolu amee nag Boroom bi feeñu ko ne: «Anañas!» Mu
wuyu: «Maa ngi nii Boroom bi.» 11 Boroom bi ne ko:
«Jógal, nga jaar ci mbedd, mi ñuy wax Mbedd mu jub
mi, te seet ci kër Yudaa nit ku tudd Sóol te dëkk Tars,
ndaxte mu ngay ñaan. 12 Te gis na cim peeñu nit ku tudd
Anañas, mu dugg, teg ko ay loxo, ba muy gisaat.» 13 Waaye
Anañas ne ko: «Boroom bi, dégg naa ci nit ñu bare ci
mbirum kooku, ñu seede lu bare lu bon lu mu def say gaay
ci Yerusalem. 14 Te indaale na fii sax sañ-sañ bu jóge ci
sarxalkat yu mag ya, ngir yeew képp kuy tudd saw tur.»

[15] Waaye Boroom bi ne ko: «Demal, ndaxte maa ko tànn,
muy sama jëfandukaay, ngir yóbbu sama tur fa kanam ñi
nekkul Yawut ak fa kanam buur yi ak bànni Israyil. [16] Te
dinaa ko won coono yu bare yu mu wara dékku ngir sama
tur.»

[17] Ci kaw loolu Anañas dem, dugg ca kër ga, teg ay
loxoom Sóol. Mu ne ko: «Sóol sama mbokk, Boroom bi
Yeesu, mi la feeñu woon ci kaw yoon wi, bi ngay dikk, moo
ma yónni, ngir nga dellu di gis te fees ak Xel mu Sell mi.»
[18] Ca saa sa lu mel ni ay waasintóor génne ci ay bëtam, mu
daldi gisaat. Noonu mu jóg, ñu sóob ko ci ndox; [19] ba noppi
mu lekk, amaat doole.

Bi mu ko defee mu toog ay fan ak taalibe, ya nekk
Damaas. [20] Ca saa sa muy yégle ca jàngu ya ne, Yeesu mooy
Doomu Yàlla. [21] Ñi ko dégg ñépp waaru naan: «Ndax du
kii moo daan tas ñiy tudd tur woowu ci Yerusalem, te mu
ñëw fii, ngir yeew leen, yóbbu ci kanam sarxalkat yu mag
ya?» [22] Moona Sóol di gëna am kàttan, bay jaaxal Yawut
yi dëkk Damaas, ci di leen wax ay firnde, ne Yeesu mooy
Almasi bi.

[23] Ba ñu ca tegee ay fani fan, Yawut yi daldi gise, ngir
reylu ko. [24] Waaye Sóol yég seen pexe. Fekk guddi ak
bëccëg ñu doon wottu bunt yi yépp, ngir man koo bóom.
[25] Noonu taalibe yi jël ko ci guddi, def ko ci dàmba gu réy,
jaarale ko ci miir bi, yoor ko ci suuf.

[26] Bi Sóol agsee Yerusalem, mu jéema ànd ak taalibe yi,
waaye ñépp ragal ko, ndax gëmuñu woon ag taalibeem.
[27] Ci kaw loolu Barnabas jël ko, yóbbu ko ca ndaw ya,
nettali leen, ni Sóol gise Boroom bi ci kaw yoon wi, ak li mu
ko wax, rax-ca-dolli fit wi mu doon waxe ci turu Yeesu ci
Damaas. [28] Noonu mu nekk ak ñoom ci Yerusalem, di dugg
ak a génn, di wax ak fit ci turu Boroom bi. [29] Muy wax ak
di werante ak Yawut yiy làkk gereg, waaye ñu di ko wuta

rey. 30 Bi ko bokk yi yégee nag, ñu yóbbu ko dëkku Sesare,
yebal ko dëkku Tars.
31 Noonu mbooloom ñi gëm nekk ci jàmm ci biir
diiwaani Yude gépp ak Galile ak Samari; ñuy gëna dëgër,
di wéy ci ragal Yàlla, tey yokku ci ndimbalu Xel mu Sell
mi.

Piyeer faj na Ene

32 Piyeer nag di wër, di jaar fu nekk, tey dem ci gaayi
Yàlla yi dëkk Lidd, 33 mu gis fa nit ku làggi, tudd Ene, tëdd
ci basaŋ diirub juróom ñetti at. 34 Piyeer ne ko: «Ene,
Yeesu Kirist faj na la; jógal te defar sa lal.» Noonu mu
daldi jóg ca saa sa. 35 Bi ko waa diiwaani Lidd ak Saron
gépp gisee, ñu daldi waññiku ci Boroom bi.

Piyeer dekkal na Tabita

36 Amoon na nag ci dëkku Yope taalibe bu jigéen bu
tudd Tabita, liy tekki «Dorkas», maanaam «kéwél», te
muy wéy ci jëf yu baax ak sarxe. 37 Ca fan yooyu mu daanu
wopp, ba faatu; noonu ñu sang ko, teg ko ca néeg, ba sut ca
taax ma. 38 Gannaaw Lidd sorewul ak Yope nag, te taalibe
yi dégg ne Piyeer a nga fa, ñu yónnee ko ñaari nit, ñaan
ko mu ñëw ci ñoom ci saa si.
39 Bi ko Piyeer déggee, mu jóg, ànd ak ñoom. Bi mu
ñëwee, ñu yóbbu ko ca néeg bu kawe ba. Fekk fa ay jigéen
ñi seeni jëkkër faatu, ñu daldi wër Piyeer, ñépp di jooy,
di ko won kamisol ya ak mbubb, ya Dorkas daan defar cig
dundam.
40 Ci kaw loolu Piyeer génne ñépp ci biti, mu sukk, ñaan
ci Yàlla, ba noppi walbatiku ca néew ba ne ko: «Tabita,
jógal!» Noonu mu xippi, gis Piyeer, daldi toog. 41 Piyeer
may ko loxo, yékkati ko. Mu woo gaayi Yàlla ya ak jigéen
ña, won leen ko, muy dund. 42 Mbir ma siiw ca Yope gépp,

ba ñu bare gëm Boroom bi. 43 Gannaaw loolu Piyeer toog
ay fan ci Yope, ci këru ku tudd Simoŋ, miy wullikat.

10

Korney woo na Piyeer

1 Amoon na ci Sesare nit ku tudd Korney, nekk njiitu
xare, mu bokk ci mbooloom xare, mi ñuy wax mu Itali.
2 Moom nag ku farlu woon ci Yàlla la, te ragal ko, moom
ak waa këram gépp; muy sarax ñu bare ci bànni Israyil,
tey saxoo ci ñaan ci Yàlla.
3 Am bés ci tisbaar nag mu am peeñu, gis bu leer
malaakam Yàlla feeñu ko ne ko: «Korney!» 4 Noonu
Korney ne ko jàkk, daldi tiit ne ko: «Kilifa gi, lu mu doon?»
Malaaka ma ne ko: «Say ñaan ak say sarax yéeg na fa
kanam Yàlla, te nangul na la. 5 Yónnil léegi nag ay nit
ci dëkku Yope, ñu woo ku tudd Simoŋ, mi ñu dàkkentale
Piyeer. 6 Mu nga dal fa Simoŋ wullikat, bi këram nekk ci
wetu géej.»
7 Bi malaaka mi doon wax ak moom demee, Korney woo
ñaar ci ay surgaam ak benn xarekat bu farlu ci Yàlla ci ñi
koy topptoo; 8 mu nettali leen lépp, yebal leen Yope.
9 Ca ëllëg sa, ba ñuy jaar ca yoon wa, ba jub dëkk ba,
Piyeer yéeg ca kaw taax ma ci digg bëccëg ngir ñaan ci
Yàlla. 10 Noonu xiif dab ko fa, mu bëgga lekk. Waaye bi
ñu koy toggal, Yàlla feeñu ko. 11 Mu xool asamaan ubbiku,
gis lu mel ni sér bu mag bu ñu téye ci ñeenti laf ya, yoor
ko, mu jëm suuf. 12 Boroom ñeenti tànk yépp ñu nga
ca, ak yiy raam ci suuf, ak picci asamaan. 13 Te baat ne
ko: «Jógal, Piyeer, rey te lekk.» 14 Waaye Piyeer ne ko:
«Mukk, Boroom bi, ndaxte masumaa lekk dara lu daganul
mbaa lu araam.» 15 Waaye baat bi wax ak moom ñaareelu
yoon ne ko: «Lu Yàlla sellal, bu ko araamal.» 16 Ñu def ko
nag, ba muy ñetti yoon, ba noppi ñu ne cas sér ba, jëme

asamaan. [17] Bi loolu amee Piyeer jaaxle lool ci lu peeñu
miy tekki; fekk booba nit ñi Korney yebal, laajte woon
nañu kër Simoŋ, ba agsi ci bunt bi. [18] Ñu woote nag naan:
«Simoŋ, mi ñu dàkkentale Piyeer, ndax fi la dëkk?»
[19] Bi Piyeer di rabal xelam ci peeñu ma, Xel mi ne ko:
«Ñetti nit a ngi nii, di la wut. [20] Jógal, nga wàcc te ànd
ak ñoom; bul werante, ndaxte maa leen yebal.» [21] Piyeer
wàcc nag ne nit ñi: «Maa ngi nii, man mi ngeen di wut;
lu doon seeni tànk?» [22] Ñu ne ko: «Korney, njiitu xare ba,
nit ku jub la te ragal Yàlla, ba am seede su rafet ci bànni
Israyil gépp. Malaaka mu sell nag sant na ko, mu woolu
la ci këram te déglu li ngay wax.» [23] Ci kaw loolu Piyeer
dugal leen, dalal leen.

Piyeer ci kër Korney

Ba bët setee, Piyeer jóg, dem ak ñoom, ànd ak ñenn ci
bokk yi dëkk Yope, [24] te bés ba ca topp mu dikk Sesare.
Fekk Korney woo na këram ay bokkam ak i xaritam yi ko
gëna jege, di xaar Piyeer. [25] Bi Piyeer duggee nag, Korney
daje ak moom, daanu ciy tànkam, sargal ko. [26] Waaye
Piyeer yékkati ko ne: «Jógal, man it nit rekk laa.» [27] Noonu
muy waxtaan ak moom, duggsi, fekk fa ndajem nit ñu
bare. [28] Mu ne leen: «Xam ngeen ne aaye nañu Yawut, mu
jaxasoo ak ku mu bokkalul xeet, mbaa mu dugg ci këram.
Waaye Yàlla won na ma ne warumaa ne kenn setul mbaa
araam na. [29] Looloo tax, bi ngeen ma wooloo, ñëw naa ci
lu àndul ak werante. Maa ngi leen di laaj nag, lu ngeen
may doye?»
[30] Ci kaw loolu Korney ne: «Ñetti fan a ngii may ñaan
ci sama biir kër ci waxtu wii, maanaam tisbaar. Ci saa
si ku sol yére yuy melax taxaw ci sama kanam, [31] mu ne
ma: "Korney, say ñaan nangu na, te say sarax egg nañu fa
kanam Yàlla. [32] Yónneel nag ci Yope, woolu Simoŋ, mi ñu

dàkkentale Piyeer; mu nga dal ci kër Simoŋ miy wullikat
ca wetu géej ga.” 33 Yónnee naa nag ci ni mu gëna gaawe,
woolu la; te maa ngi lay sant ci li nga ñëw. Léegi nag nun
ñépp nu ngi fi ci kanam Yàlla, ngir déglu lépp li la Boroom
bi sant.»

34 Noonu Piyeer jël kàddu ga ne leen: «Ci dëgg gis naa
ne Yàlla du gënale, 35 waaye ci xeet yépp, ku ko ragal tey
def lu jub, moom la nangu. 36 Yónnee na kàddoom bànni
Israyil, di leen xibaar jàmm, jaarale ko ci Yeesu Kirist, miy
Boroom lépp. 37 Xam ngeen li xewoon ci réewum Yawut
yépp, li ko tàmbalee ci diiwaanu Galile, topp ci waareb
Yaxya, mu naan nit ñi, mu sóob leen ci ndox. 38 Xam ngeen
ne Yàlla fal na Yeesum Nasaret, sol ko Xel mu Sell mi ak
kàttan; muy wër, di def lu baax ak di faj ñépp ñi nekkoon
ci kilifteefu Seytaane, ndaxte Yàlla ànd na ak moom.

39 «Seede nanu li mu def lépp ci biir réewu Yawut ya
ak Yerusalem. Moona rey nañu ko ci wékk ko ci bant.
40 Waaye Yàlla dekkal na ko ci ñetteelu fan ba te biral ko,
41 waxuma xeet wépp, waaye seede yi Yàlla tànn lu jiitu,
maanaam nun ñi daan lekk di naan ak moom gannaaw
ndekkiteem. 42 Te Yeesu sant na nu, nu yégal xeet wa, di
seede ne moom la Yàlla jagleel àtteb ñiy dund ak ñi dee.
43 Yonent yépp seedeel nañu ko ne, ku ko gëm, Yàlla dina
la baal say bàkkaar ci turam.»

44 Bi Piyeer di wax loolu, Xel mu Sell mi wàcc ci kaw
ñépp ñiy déglu kàddu ga. 45 Yawut yi gëm yépp nag, ñi
ànd ak Piyeer, daldi waaru ci li Yàlla tuur Xel mu Sell, mi
mu maye, ci ñi dul Yawut itam. 46 Ndaxte dégg nañu leen,
ñuy wax yeneen làkk ak di màggal Yàlla.

47 Booba Piyeer daldi wax ne: «Ñii jot Xel mu Sell mi ni
nun, ndax manees na leena baña sóob ci ndox?» 48 Noonu
mu santaane, ñu sóob leen ci ndox ci turu Yeesu Kirist.
Gannaaw loolu ñu ñaan ko, mu toog ci ñoom ay fan.

11

Piyeer leeral na jëfam fa kanam gaayi Kirist ya nekk Yerusalem

[1] Bi loolu amee ndaw yi ak bokk yi nekk ci diiwaanu
Yude, dégg nañu ne, ñi dul Yawut nangu nañu kàddug
Yàlla. [2] Bi Piyeer demee Yerusalem nag, kureelu Yawut
gi farataal xaraf, di werante ak moom ne ko: [3] «Lu tax nga
dem ca këru ñu xaraful, bay lekk sax ak ñoom?»

[4] Noonu Piyeer daldi leen benn-bennal mbir mi, nettali
leen ko [5] ne: «Nekkoon naa ca dëkku Yope, di fa ñaan ci
Yàlla, ba far sama xol seey ci moom; noonu ma am peeñu:
lu mel ni sér bu mag wàcc, jóge ci asamaan, ñu yoor ko ca
ñeenti laf ya, mu ñëw ba ci man. [6] Ma xool ko jàkk, seetlu
ko bu baax, ma gis ca boroom ñeenti tànk yu nekk ci kaw
suuf, di rabi àll yi, yiy raam ak picci asamaan. [7] Te dégg
naa baat bu ma ne: "Jógal Piyeer, rey te lekk." [8] Waaye
ma ne: "Mukk Boroom bi, ndax dara lu daganul mbaa lu
araam masula dugg ci sama gémmiñ." [9] Waaye ñaareel bi
yoon baat bi dellu ne ma: "Lu Yàlla sellal, bu ko araamal."
[10] Loolu am ba muy ñetti yoon, ba noppi ñu ne cas lépp,
jëme asamaan.

[11] «Ca saa sa ñetti góor, ña ñu yebal ci man, jóge Sesare,
agsi ca kër ga ma dal. [12] Te Xel mi ne ma: "Àndal ak ñoom,
te bu ci werante." Juróom benni bokk, yi fi teew, gunge
woon nañu ma, ba nu dugg ca kër góor googu. [13] Mu
nettali nu ne gis na malaaka, feeñu ko ca këram ne ko:
"Yónneel ca dëkku Yope, woolu Simoŋ, mi ñu dàkkentale
Piyeer. [14] Dina la xamal ay wax yu lay musal, yaw ak sa
waa kër gépp."

[15] «Bi ma tàmbalee wax nag, Xel mu Sell mi wàcc ci
ñoom, ni mu wàcce woon ci nun bu jëkk. [16] Bi loolu
amee ma fàttaliku li Boroom bi wax ne: "Yaxya ci ndox la
daan sóobe, waaye yéen dees na leen sóob ci Xel mu Sell

mi.” 17 Gannaaw nag Yàlla jagleel na leen may, gi mu nu
mayoon, bi nu gëmee Yeesu Kirist Boroom bi, man maay
kan, bay tebbi àtteb Yàlla?»

18 Bi ñu déggee loolu, amuñu dara lu ñu ca teg, ñu daldi
màggal Yàlla ne: «Yàlla nag may na ñi dul Yawut it ñu
tuub seeni bàkkaar, ba am dund gu wóor gi.»

Barnabas ak Sóol ci dëkku Ancos

19 Ñi tasoon nag ndax fitna, ji amoon gannaaw Ecen, ñu
dem ba diiwaanu Fenisi, ci dunu Sipar ak ca dëkku Ancos,
di wax kàddu gi, waaye yemale ko ci Yawut yi. 20 Moona
amoon na ci ñoom ay niti Sipar ak dëkku Siren, ñu ñëw
ci Ancos, ba seen wax law ci Gereg yi it, ñu di leen xamal
xibaaru jàmm bu Yeesu Boroom bi. 21 Te loxob Boroom
bi ànd ak ñoom, ba mbooloo mu mag gëm te waññiku ci
Boroom bi.

22 Ba mbir ma siiwee, ba àgg ci noppi mbooloom ñi gëm
ci Yerusalem, ñu yebal Barnabas ba Ancos. 23 Bi mu agsee
nag, ba gis yiw, wi leen Yàlla may, mu bég ci te di leen xiir,
ñu wàkkirlu ci Boroom bi te dogu ci. 24 Ndaxte nit ku baax
la woon te fees ak Xel mu Sell mi ak ngëm; noonu mbooloo
mu bare dolliku ci Boroom bi.

25 Gannaaw loolu Barnabas dem ca dëkku Tars, di wut
Sóol. 26 Bi mu ko gisee, mu indi ko Ancos. Noonu atum
lëmm ñu bokk ak mbooloom ñi gëm, di jàngal nit ñu bare.
Te ci Ancos lañu jëkka tudde taalibe ya Gaayi Kirist.

27 Ca fan yooyu ay yonent jóge Yerusalem, ñëw Ancos.
28 Kenn ci ñoom tudd Agabus jóg, mu yégle jaarale ko ci
Xelu Yàlla mi ne xiif bu metti dina daj àddina sépp. Loolu
nag amoon na ca ayug buur bu ñuy wax Këlódd. 29 Kon
taalibe ya fas yéenee sàkk ndimbal, jëme ca bokk ya dëkk
diiwaanu Yude, ku nekk ak sa kem kàttan. 30 Noonu lañu
def nag, teg ko ci loxoy Barnabas ak Sóol, yónnee ko njiit
ya.

12

Yàlla musal na Piyeer ca kaso ba

[1] Ca jamono jooja Erodd buur ba jàppoon na ay nit ci
mbooloom ñi gëm, ngir fitnaal leen. [2] Noonu mu daldi
jàpp Saag, doomu ndeyu Yowaana, mu reylu ko ci jaasi.
[3] Bi mu gisee nag ne mbir moomu neex na Yawut ya, mu
daldi jàpp it Piyeer; fekk loolu daje ak bési màggalu Yawut,
ga ñuy wax Mburu ma amul lawiir. [4] Bi mu ko jàppee,
mu tëj ko kaso, teg ko ci loxoy ñeenti mboolooy xarekat,
ngir ñu wottu ko, fekk mbooloo mu ci nekk di ñeenti nit;
amoon na yéeney yóbbu ko ci kanam Yawut ya gannaaw
màggalu bésu Mucc ba.

[5] Noonu ñuy wottu Piyeer ca kaso ba, waaye mbooloom
ñi gëm di ko ñaanal Yàlla ak seen xol bépp.

[6] Bi Erodd nekkee ci tànki indilu ko, ca guddi googa yee-
woon nañu Piyeer ak ñaari càllala, muy nelaw diggante
ñaari xarekat, te ay xarekat di wottu buntu kaso ba. [7] Ca
saa sa malaakam Boroom bi ñëw, te leer ne ràyy ca néeg
ba. Malaaka ma dóor Piyeer ci wetam, yee ko ne ko: «Jógal
bu gaaw!» Noonu jéng ya rot ciy loxoom.

[8] Malaaka ma ne ko: «Takkal sa geño te sol say dàll.»
Mu def ko. Malaaka ma ne ko: «Solal sa mbubb te topp
ci man.» [9] Piyeer génn, topp ca malaaka ma, fekk gëmul
sax ne lu am la, waaye mu yaakaar ne peeñu la. [10] Noonu
ñu weesu wottukat bu jëkk ba ak ba ca tegu, ñu agsi ca
buntu weñ, ba jëm ca dëkk ba, mu daldi ubbikul boppam
ci seen kanam. Ñu génn nag, jaar ci benn mbedd, malaaka
ma daldi ko bàyyi.

[11] Bi xelam délsee ci moom Piyeer ne: «Léegi xam naa
ci lu wóor ne, Boroom bi yónni na malaakaam, musal ma
ci loxoy Erodd ak li ma Yawut ya yéene woon lépp.» [12] Mu
rabal xelam ci loolu, daldi dem kër Maryaama, ndeyu

Yowaana, mi ñuy wax it Màrk, fekk ñu bare booloo fa,
di ñaan ci Yàlla. [13] Noonu Piyeer fëgg buntu kër ga, te
mbindaan mu tudd Rodd wuyusi ko. [14] Mu xàmmi baatu
Piyeer, bég ci, ba fàtte koo ubbil, waaye mu daw ci biir,
xamle ne Piyeer a nga ca bunt ba. [15] Ñu ne ko: «Xanaa
dangaa dof.» Waaye mu dëgër ci li mu wax. Noonu ñu
ne ko: «Xanaa malaakaam la.» [16] Fekk Piyeer di gëna
fëgg. Noonu ñu tijji, gis ko, daldi waaru. [17] Piyeer taf
loxoom ci gémmiñam, ngir ñu noppi, daldi leen nettali, ni
ko Boroom bi génnee ca kaso ba. Mu ne leen: «Tee ngeen
jottali ko Saag ak bokk ya.» Bi mu ko waxee, mu jóge fa,
dem feneen.

[18] Bi bët setee nag, yëngu-yëngu bu réy am na ca
xarekat ya, ñu ne: «Ana Piyeer?» [19] Noonu Erodd wutlu
ko, waaye gisu ko. Kon mu àtte wottukat ya, joxe ndigalu
rey leen.

Buur Erodd dee na

Bi loolu amee Erodd jóge ci diiwaanu Yude, dem dëkku
Sesare, toog fa. [20] Fekk mu nekk ci xëccoo bu tàng ak waa
dëkki Tir ak Sidon. Naka noona ñu ànd, bëgg koo gis.
Ñu neexal Balastus, bëkk-néegu buur ba, di ñaan jàmm,
ndaxte réewu buur ba moo doon dundal seen bos.

[21] Ca bés ba ñu jàpp nag Erodd sol mbubbi buuram, toog
ca jal ba ca àttekaay ba, di leen yedd ak a dénk. [22] Noonu
mbooloo mi di yuuxu naan: «Lii baatu Yàlla la, du baatu
nit!» [23] Ca saa sa nag, gannaaw màggalul Yàlla, malaakam
Boroom bi fàdd ko te ay sax dugg ko, ba mu dee.

[24] Moona kàddug Boroom bi di gëna màgg tey law.

[25] Naka Barnabas ak Sóol, bi ñu matalee seen liggéey,
ñu jóge Yerusalem, ñibbi, ànd ak Yowaana mi tudd Màrk.

13

Yàlla yónni na Barnabas ak Sóol

1 Amoon na ci mbooloom ñi gëm, mi nekk dëkku Ancos,
ay yonent ak ay jànglekat: maanaam Barnabas, Simeyon
ku ñu dàkkentale Ñuul, Lusiyus mi dëkk Siren, Manayen
mi yaroondoo ak Erodd boroom diiwaan ba, ak Sóol. 2 Am
bés nag, bi ñuy jaamu Boroom bi ak di woor, Xel mu Sell
mi ne: «Beral-leen ma Barnabas ak Sóol ngir liggéey, bi ma
leen wooye.» 3 Bi ñu ko déggee, ñu daldi woor ak a ñaan,
teg leen ay loxo, ba noppi bàyyi leen ñu dem.

Waare nañu ci dunu Sipar

4 Noonu Xel mu Sell mi yónni leen. Ñu dem nag ci dëkku
Selusi, dugg fa gaal, jëm ci dun bu ñuy wax Sipar.
5 Bi ñu teeree ca dëkku Salamin nag, ñu yégle fa kàddug
Yàlla ca jàngub Yawut ya. Ku tudd Yowaana ànd ak ñoom,
di leen jàpple ci liggéey bi.
6 Noonu ñu jaar ci dun bépp, ba egg dëkku Pafos. Foofa
ñu gis luxuskat bu tudd Bar-Yeesu, di Yawut bu mbubboo
turu yonent. 7 Mu bokk ci gàngooru boroom réew ma
tudd Sersiyus Poolus, di nit ku neex xel. Moom nag mu
woolu Barnabas ak Sóol, ngir bëgga dégg kàddug Yàlla.
8 Waaye Elimas, boroom xam-xam bu ñuul bi —ndaxte
loolu la turam di tekki— di leen dogale, ngir bañ boroom
réew ma gëm. 9 Ci kaw loolu Sóol, mi tudd it Pool, daldi
fees ak Xel mu Sell mi; mu xool ko jàkk, 10 ne ko: «Yaw mi
fees ak fen ak lu bon, di doomu Ibliis, tey noonu lépp lu
jub, ndax doo bàyyee dëngal yoon yu jub yu Boroom bi?
11 Léegi loxob Boroom bi dina dal sa kaw, te dinga gumba,
ba dootuloo gis jant bi ab diir.» Ca saa sa nag ay bëtam
muuru, mu daldi tàbbi cig lëndëm, muy làmbatu, di wut
ku ko wommat. 12 Ba boroom réew ma gisee li xew nag,
mu daldi gëm, di yéemu ci yoonu Boroom bi.

Waare nañu ci Ancos ci diiwaanu Pisidi

13 Naka noona Pool ak ñi mu àndal jóge Pafos, jaar ci
géej, jëm dëkku Peers ci réewu Pamfili. Yowaana nag
tàggoo ak ñoom, dellu Yerusalem.
14 Waaye ñoom ñu jóge Peers, aw ca yoon wa, ba ñëw
dëkku Ancos ci diiwaanu Pisidi. Bésub noflaay ba nag ñu
dugg ca jàngu ba, toog. 15 Bi ñu jàngee yoonu Musaa ak
yonent ya, njiiti jàngu ba yónnee ca ñoom ne leen: «Bokk
yi, bu ngeen amee lu ngeen di dénk mbooloo mi, waxleen
ko.» 16 Noonu Pool jóg, tàllal loxoom ne leen:

«Yéen bokki Israyil ak yéen ñi ragal Yàlla, dégluleen!
17 Yàllay bànni Israyil tànn na sunuy maam, di yokk xeet
wa, bi ñuy ganeyaan ci Misra; ba noppi mu génne leen fa
ak kàttanu loxoom. 18 Diirub ñeent fukki at mu di leen
muñal ca màndiŋ ma. 19 Gannaaw loolu faagal na juróom
ñaari xeet ci réewu Kanaan, ba sunuy maam donn réew
ma. 20 Loolu lépp xew na ci diirub ñeenti téeméeri at ak
juróom fukk.

«Gannaaw loolu mu jox leen ay njiit, ba ci yonent Yàlla
Samiyel. 21 Booba ñuy ñaan buur, te Yàlla jox leen Sóol,
doomu Kis ci giiru Beñamin, muy seen buur diirub ñeent
fukki at. Gannaaw ga mu jële ko fa, 22 dellu falal leen buur
bu tudd Daawuda, mu seedee ko nii: “Gis naa Daawuda,
doomu Isayi, ku ma neex ci sama xol, te dina def lépp luy
sama coobare.”

23 «Noonu ci askanam Yàlla indil na bànni Israyil
Musalkat bi Yeesu, ci ni mu ko dige woon. 24 Laata muy
ñëw nag, Yaxya daan na waare, ne bànni Israyil gépp, ñu
tuub seeni bàkkaar, te mu sóob leen ci ndox. 25 Te ba
Yaxyay jeexal sasam, mu ne: “Ku ngeen may teg? Duma
Ki wara ñëw; waaye am na kuy ñëw sama gannaaw, koo
xam ne kii yeyoowumaa tekki ay dàllam.”

26 «Bokk yi, yéen askanu Ibraayma ak yéen ñi ragal
Yàlla, kàddug mucc gi ci nun la wàcc. 27 Waa Yerusalem

ak seeni kilifa xàmmiwuñu woon Yeesu te xamuñu woon waxu yonent, yi ñuy jàng bésub noflaay bu nekk; teewul ñu amal waxu yonent yi, ci li ñu àtte Yeesu, ba daan ko.
28 Yoon dabu ko fenn, moona ñaan nañu Pilaat, mu reylu
ko. 29 Noonu ñu def lépp lu yonent yi bindoon ci mbiram,
ba noppi ñu wàcce ko ca bant ba, tàbbal ko ci bàmmeel.
30 Waaye Yàlla dekkal na ko, 31 te diirub ay fan yu bare
feeñu na ñi àndoon ak moom, jóge diiwaanu Galile, dem
Yerusalem; léegi nag ñooy ay seedeem ci wetu xeet wi,
32 te nu ngi leen di xamal xibaaru jàmm bi ne leen, li Yàlla
digoon sunuy maam, 33 def na ko ngir nun seeni sët, ci li
mu dekkal Yeesu. Moom lañu bindoon ci ñaareelu saaru Sabóor ne:

“Yaa di sama Doom,
maa di sa Baay tey.”

34 Te it li ko Yàlla dekkal, ba mu bañatee jaar ci dee, te suuf
du ko lekk mukk, moom la Yàlla wax ne:

“Dinaa la may barke yu sell te wóor, yi ma digoon Daawuda.”

35 Moo tax mu waxaat feneen ne:

“Doo bàyyi sa Waa ju sell, mu yàqu.”

36 Ndaxte bi Daawuda defee coobarey Yàlla ci jamonoom,
mu faatu, ñu suul ko, mu fekki ay maamam, suuf lekk ko.
37 Waaye ki Yàlla dekkal, yaramam seeyul.

38 «Kon nag bokk yi, nangeen xam ne ci moom Yeesu
nu ngi leen di yégal mbaalug bàkkaar yi. Te fépp fu yoonu
Musaa tële woona àttee nit ni ku jub, 39 fa la Yeesu di àttee
ni ku jub képp ku ko gëm. 40 Wottuleen nag ba li yonent
yi bindoon bañ leena dal, ci li ñu ne:
41 “Yéen ñiy xeebaate, gisleen lii,
ngeen yéemu ba far;
ndaxte dinaa def ci seen jamono jëf,
joo xam ne su ngeen ko déggee sax,
dungeen ko gëm.”»

42 Bi ñuy génn nag ca jàngu ba, Yawut ya ñaan leen,
ñu baamtu wax ja ca bésub noflaay ba ca tegu. 43 Te bi
mbooloo ma tasee, ay Yawut yu bare ak ñi tuuboon ci
yoonu Yawut te ragal Yàlla, topp ci Pool ak Barnabas. Ñuy
diisoo ak ñoom, di leen xiir, ñu wàkkirlu ci yiwu Yàlla.

44 Noonu bésub noflaay ba ca tegu, daanaka waa dëkk
bépp daje, ngir déglu kàddug Yàlla. 45 Waaye bi Yawut yi
gisee mbooloo ma, ñu daldi fees ak kiñaan, di weddi li Pool
di wax te di ko xas. 46 Bi loolu amee Pool ak Barnabas
ne leen ci lu bir: «Yéen lanu wara jëkka yégal kàddug
Yàlla, waaye gannaaw gàntu ngeen ko, ba àtte seen bopp
ne yeyoowuleen dund gu dul jeex gi, kon nu ngi waññiku
ci ñi dul Yawut. 47 Ndaxte moom la nu Boroom bi sant ci
li mu naan:
“Samp naa la, nga nekk leeru ñi dul Yawut,
ngir nga yóbbu mucc gi, mu daj cati àddina.”»

48 Ñi dul Yawut nag, bi ñu déggee loolu, daldi bég tey
màggal kàddug Boroom bi; te ñépp ñu jagoo dund gu dul
jeex daldi gëm.

49 Noonu kàddug Boroom bi di law ci diiwaan bépp.
50 Waaye Yawut ya xiir ay jigéen, ñi woomle te farlu ci
diine, ñoom ak magi dëkk ba, ñu fitnaal Pool ak Barnabas,
ngir génne leen réew ma. 51 Waaye Pool ak Barnabas daldi
yëlëb seen pëndu tànk, ngir dëggal seen weddi, jëm dëkku
Ikoñum. 52 Naka taalibe yi nag, ñu fees ak mbég ak Xel mu
Sell mi.

14

Pool ak Barnabas ci dëkku Ikoñum

1 Bi Pool ak Barnabas nekkee Ikoñum nag, ñu dugg
ci jàngub Yawut ya, ni ñu ko daan defe; ñuy waare, ba
mbooloom Yawut ak Gereg mu bare gëm. 2 Waaye Yawut
yu nanguwul yi ñoo jógloo ñi dul Yawut, di ñaawal seen

njort ci bokki taalibe yi. 3 Pool ak Barnabas nag sax nañu ci
Ikoñum lu yàgg, ñu wéeru ci Boroom bi, bay wax ak fit wu
dëgër; te Yàlla dëggal kàddug yiwam, ba may leen, ñu def
ay kéemaan ak ay firnde. 4 Noonu waa dëkk bi xàjjalikoo,
ñii far ak Yawut yi, ñale far ak ndaw ya. 5 Waaye ñi dul
Yawut ak Yawut yi, ñoom ak seeni kilifa, lal pexem fitnaal
leen ci sànni ay doj. 6 Bi ko Pool ak Barnabas yégee nag,
ñu daw ca diiwaanu Likawni ca dëkk ya ñuy wax Listar ak
Derbë ak wàllaa ya. 7 Foofa ñu di fa xamle xibaaru jàmm
bi.

Pool ak Barnabas ci dëkku Listar

8 Amoon na ca Listar nag nit ku fa toog, ku ay tànkam
làggi, ndax li mu judduwaale lafañ te masula dox. 9 Moom
nag muy déglu Pool miy waare. Noonu Pool xool ko jàkk,
gis ne am na ngëm ngir wér. 10 Mu ne ko ak baat bu dëgër:
«Jógal taxaw bu jub.» Noonu nit ki ne bërét, jóg, daldi dox.

11 Bi mbooloo ma gisee li Pool def, ñu daldi yuuxu, ne
ci làkku waa Likawni: «Yàlla yi soppiku nañu nit, wàcc
ci nun.» 12 Noonu ñu tudde Barnabas, Sës, te tudde Pool,
Ermes, ndaxte mooy ki yor wax ji. 13 Fekk ci buntu dëkk ba
amoon na fa kër gu ñuy màggale Sës. Sarxalkat ba nag ànd
ak mbooloo ma, daldi indi ca bunt ya ay yëkk ak ay caq, yi
ñu defare tóor-tóor, ngir màggal leen ci tuur deretu mala.

14 Waaye bi ko ndaw yi Barnabas ak Sóol déggee, ñu
sib ko ba xotti seeni yére, ñu daldi daw, tàbbi ca mbooloo
ma, di wax ci kaw ne: 15 «Yéen nit ñi, lu leen xiir ci lii?
Nun it ay nit lanu, ñu bokk bind ak yéen. Te nu ngi leen
di xamal xibaaru jàmm ne leen, ngeen dëddu yëfi neen
yii te waññiku ci Yàlla miy dund te sàkk asamaan, suuf,
géej ak li ñu ëmb lépp. 16 Démb mayoon na xeet yépp,
ñu aw seen yoonu bopp. 17 Moona noppiwula firndeel aw
meloom ci def lu baax, di leen wàcceele ci asamaan taw

buy indi naataange, ba ngeen lekk ba suur, te seen xol fees
ak mbég.»
18 Noonu ci lu jafe yey nañu mbooloo ma ak wax jooju,
ba tere leen, ñu rendil leen sarax.
19 Waaye bi loolu wéyee amoon na ay Yawut yu jóge
Ancos ak Ikoñum, ñu fàbbi mbooloo ma, sànni Pool ay doj,
ba yaakaar ne dee na, ñu diri ko ba ca gannaaw dëkk ba.
20 Waaye taalibe ya ñëw wër ko, mu daldi jóg, duggaat ca
dëkk ba. Ca suba sa nag, mu ànd ak Barnabas, dem Derbë.

Délsi nañu dëkku Ancos

21 Bi ñu fa àggee nag, ñu xamle fa xibaaru jàmm bi, ba
sàkk fa ay taalibe yu bare. Gannaaw loolu ñu délsi Listar,
Ikoñum ak Ancos, 22 di dooleel xeli taalibe ya, xiir leen ñu
sax ci yoon wi; ñu ne leen: «Ci kaw nattu yu bare lanu
wara dugge ci nguuru Yàlla.» 23 Ci mbooloom ñi gëm mu
nekk nag, ñu tànn ci ay njiit; ba noppi ñu ñaan Yàlla ak di
woor, dénk leen Boroom bi ñu gëm. 24 Gannaaw loolu ñu
jaar diiwaanu Pisidi, dikk ci Pamfili. 25 Ñu yégle kàddu gi
ci dëkku Peers, doora dem dëkku Atali.
26 Foofa nag ñu dugg gaal, jëm Ancos, fa ñu leen dénke
woon ca yiwu Yàlla, ngir liggéey bi ñu àggale. 27 Bi ñu
agsee, ñu woo mbooloom ñi gëm, nettali leen fi ñu jaar ak
Yàlla fépp, ak ni mu ubbee buntu ngëm ci ñi dul Yawut.
28 Noonu ñu toog ak taalibe ya diir bu yàgg.

15

Géew bi am ci Yerusalem

1 Amoon na bés ay nit jóge diiwaanu Yude, ñuy jàngal
bokk yi ne leen: «Ku xaraful, ni ko aaday Musaa santaa-
nee, doo mana mucc.»
2 Pool ak Barnabas nag am ak ñoom diisoo ak werante
wu metti; noonu bokk yi jàpp ne, Pool ak Barnabas ak
ñeneen ci ñoom war nañoo dem Yerusalem ca ndaw ya

ak njiit ya, ngir leeral werante wi. 3 Kon nag mbooloo mi
gunge leen, ñu jaar ci wàlli Fenisi ak Samari, di nettali ni
ñi dul Yawut waññikoo ci Yàlla, ba bokk yépp am ca mbég
mu réy. 4 Te bi ñu agsee Yerusalem, mbooloom ñi gëm,
ndaw yi ak njiit yi teeru leen, ñu nettali leen fi ñu jaar ak
Yàlla fépp.

5 Ci kaw loolu ñeneen, ñi gëm waaye bokk ci tariixab
Farisen ya, daldi jóg ne: «Fàww ñi dul Yawut xaraf, te ñu
dénk leen sàmm yoonu Musaa.»

6 Noonu ndaw yi ak njiit yi dajaloo, ngir seet mbir
moomu. 7 Gannaaw werante wu bare Piyeer jóg ne leen:
«Yéen bokk yi, xam ngeen ne ca njàlbéen ga Yàlla tànnoon
na ma ci yéen, ngir ma yégal ñi dul Yawut xibaaru jàmm
bi, ba ñu gëm. 8 Yàlla, mi xam xol yi, seede na leen ci li
mu leen may Xel mu Sell mi, ni mu nu ko maye nun itam.
9 Gënalantewu nu ak ñoom, ci li mu sellal seen xol ci kaw
ngëm. 10 Léegi nag lu tax ngeen di diiŋat Yàlla, ciy teg
taalibe yi yen bu nu masula àttan, nun mbaa sunuy maam?
11 Nun daal ci yiwu Yeesu Boroom bi lanu yaakaara mucce,
te ñoom itam, ci lañu wékku.»

12 Bi mu ko waxee, mbooloo mépp ne xerem, di déglu
Barnabas ak Pool, ñuy nettali kéemaan ak firnde yépp, yi
Yàlla def jaarale ko ci ñoom ci biir ñi dul Yawut. 13 Bi ñu
noppee, Saag jël kàddu ga ne: 14 «Bokk yi, dégluleen ma!
Simoŋ nettali na, ni Yàlla seetsee bu jëkk ñi dul Yawut,
ngir sàkku ci ñoom xeet wu ñu tudde turam. 15 Te loolu
sax dëppoo na ak li yonent yi tëral; ñu bind ne:

16 “Boroom bi nee na:
Gannaaw loolu dinaa délsi,
te yékkati këru Daawuda, gi ne tasar,
dinaa defar gent ya,
ba taxawalaat ko.
17 Noonu li des ci doom Aadama wut Boroom bi,
maanaam xeet yi dul Yawut, ñuy tudd sama tur.

18 Man dinaa def loolu, man Boroom bi ko wax,
te ca njàlbéen ba tey ma di ko xamle.”

19 «Kon nag lii mooy sama ndigal: bunu gétën ñi dul
Yawut te waññiku ci Yàlla. 20 Waaye nu bind leen, ñu
moytu ñam wu araam wu ñu tuuroo xërëm, tey moytu
njaaloo, ak jur gu mëdd, bay naan deret ja. 21 Ndaxte ca
njàlbéen ga ba tey am na ca dëkk bu nekk ñuy waare ci
yoonu Musaa; bésub noflaay bu nekk sax dañu ciy xutba
ca jàngu ya.»

Bataaxal bi ndaje mi bind ñi dul Yawut

22 Bi mu ko waxee, ndaw yi ak njiit yi ak mbooloom
ñi gëm mépp fas yéenee tànn ci ñoom ay nit, yónni leen
Ancos, ñu ànd ak Pool ak Barnabas. Noonu ñu tànn Yudd,
mi ñu dippee Barsabas, ak Silas, di ay njiit ca bokk ya.
23 Ñu jox leen bataaxal bu ne:

Yéen sunu bokk yi dul Yawut te dëkk Ancos, Siri ak
Silisi, nu ngi leen di nuyu, nun seeni bokk, di ndaw yi ak
njiit yi. 24 Dégg nanu ne am na ay nit ñu bawoo ci nun,
ñu di leen lëjal ak seeni wax, di jaxase seeni xol, te fekk
sukkandikuwuñu ci lenn ndigal lu jóge ci nun. 25 Kon
nag mànkoo nanu ci tànn ay nit, yónnee leen ko, ànd
ak sunuy soppe Barnabas ak Pool. 26 Ñoom jaay nañu
seen bakkan ngir turu Yeesu Kirist Boroom bi. 27 Yónni
nanu nag Yudd ak Silas, ñu di leen xamal xibaar boobu
ci seen gémmiñ. 28 Ndaxte li neex Xel mu Sell mi te neex
nu, mooy nu bañ leena teg beneen yen, lu dul dénkaane
yii am njariñ, 29 maanaam ngeen moytu ñam wu ñu
tuuroo xërëm, deretu jur gu médd ak njaaloo. Bu ngeen
moytoo yëf yooyu, dingeen def lu baax. Ci jàmm.

30 Noonu ñu tàggoo, dem Ancos, ñu dajale mbooloo mi,
jébbal leen bataaxal bi. 31 Ñu jàng ko nag, seen xol sedd

ci doole, ji leen bataaxal bi indil. 32 Te Yudd ak Silas, ñi
doon yonent, ñuy dooleel bokk yi, di dëgëral seen fit ak
wax yu bare. 33-34 Bi loolu amee ñu toog fa ab diir, ba
noppi bokk yi yiwi leen ci jàmm, ñu dellu ca ña leen yónni
woon. 35 Waaye Pool ak Barnabas des ci Ancos, di jàngle
ak di xamle xibaaru jàmm bu kàddug Boroom bi, ñoom ak
ñeneen ñu bare.

Ñaareelu tukkib ndaw la Pool, ànd ak Silas

36 Gannaaw ay fan Pool ne Barnabas: «Nan dellu seeti
bokk ya ca dëkk yépp, fu nu masa yéglee kàddug Boroom
bi, ba gis nu ñu def.» 37 Barnabas nag bëggoon na yóbbaale
Yowaana, mi ñuy wax it Màrk. 38 Waaye Pool dafa lànk ne:
«Matul nu yóbbu ki nu waccoon ca Pamfili, ba àndul woon
ak nun ca liggéey ba.»

39 Noonu ñu xuloo, ba far tàggoo. Barnabas yóbbaale
Màrk, ñu dugg gaal, jëm Sipar. 40 Pool tànn Silas, dem;
bokk ya dénk leen ci yiwu Boroom bi; 41 mu jaar ci
diiwaanu Siri ak Silisi, di dëgëral mboolooy ñi gëm.

16

Timote àndsi na ak Pool ak Silas

1 Naka noona mu dikk dëkki Derbë ak Listar, fekk fa
taalibe bu tudd Timote te ndeyam di Yawut bu gëm, waaye
baayam di Gereg. 2 Te mbokk, yi nekk dëkki Listar ak
Ikoñum, seedeel nañu ko lu baax. 3 Pool bëgg nag mu ànd
ak moom, waaye ndegam Yawut yépp, ya dëkk ca wàllaa
ya, xam ne baayam Gereg la woon, mu jël ko, xarafal ko.
4 Bi loolu amee ñuy jaar ca dëkk ya, jottali leen dénkaane,
yi ndaw yi ak njiit yi nekk Yerusalem joxe, te sant leen ñu
sàmm ko. 5 Noonu mboolooy ñi gëm di gëna dëgër ci yoon
wi, tey yokku bés bu nekk.

Yàlla wax na ak Pool ci biir peeñu

6 Bi loolu amee gannaaw Xel mu Sell mi aaye na leen, ñu
yégleji kàddu gi ci diiwaanu Asi, ñu daldi jaari wàlli Firisi
ak Galasi. 7 Bi ñu agsee nag ci wetu diiwaanu Misi, ñuy
jéema dugg diiwaanu Bitini, waaye Xelum Yeesu mayu
leen ko. 8 Ñu romb nag Misi, dem dëkku Torowas. 9 Noonu
ci guddi Yàlla feeñu Pool ci nii: nitu Maseduwan taxaw,
di ko ñaan ne ko: «Ñëwal ci Maseduwan, wallusi nu!»
10 Bi mu amee peeñu moomu, ca saa sa nu* fexee jàll
ba Maseduwan, xam ne Boroom bi moo nu woo, ngir nu
xamle fa xibaaru jàmm bi.

Lidi gëm na Kirist ci dëkku Filib

11 Noonu nu dugg gaal ca Torowas, jubal dunu Samo-
taras, jóge fa ca ëllëg sa, nu jëm teerub Neyapolis. 12 Bi nu
fa teeree, nu jëm Filib, bi nekk dëkk bi ëpp maana ca wàll
woowu ci diiwaanu Maseduwan, di it moomeelu Room.
Nu toog fa ay fan.

13 Bi bésub noflaay agsee nag, génn nanu ci buntu dëkk
ba, jublu ci wetu dex ga, yaakaar ne bérabu ñaanukaay la.
Nu toog fa nag, di wax ak jigéen ña fa dajaloo. 14 Fekk am
na fa jigéen juy déglu, tudd Lidi, di jaaykatu cuub†, bu
dëkk Catir, te mu ragal Yàlla. Noonu Boroom bi ubbi na
xolam, ba mu nangu li Pool di wax. 15 Ci kaw loolu ñu sóob
ko ci ndox, moom ak waa këram, ba noppi mu ñaan nu ne:
«Bu ngeen ma jàppee ni ku takku ci Boroom bi, ganesileen
ma ci sama kër.» Te mu di nu ci xiir.

Tëj nañu Pool ak Silas ca kaso ba

16 Am bés, ba nuy dem nag ca ñaanukaay ba, nu daje
ak jaam bu jigéen bu rabu gisaane solu, te ay sangam di
jariñu lu bare ci gisaaneem. 17 Mu daldi topp ci Pool ak
nun, di xaacu ne: «Nit ñii jaami Yàlla Aji Kawe ji lañu; ñoo

---

* **16:10** Bind nañu nu, ndaxte Luug mi bind Jëf ya mooy wax. † **16:14** Cuub yu dàlde la woon, maanaam xonq curr.

leen di yégal yoonu mucc.» 18 Muy def noonu ay fani fan,
waaye bi ko Pool xajootul, mu waññiku ne rab wa: «Sant
naa la ci turu Yeesu Kirist, génnal ci moom.» Noonu rab
wa ne mëll, génn ci moom.

19 Bi ay sangam gisee nag seen buntu wërsëg tëju, ñu
daldi jàpp Pool ak Silas, di leen diri, jëme leen ca pénc
ma fa kanam njiit ya. 20 Noonu ñu dëj leen fa mbaxanay
menne naan: «Yawut yii lëjal nañu sunu dëkk, 21 di xamle
ay aada yu nu sañula nangu mbaa nu di ko topp, nun ñi
bokk ci nguuru Room.»

22 Mbooloo ma it ànd ci, dal ci seen kaw; àttekat ya
nag summilu seeni yére, santaane ñu dóor leen ay yar.
23 Noonu ñu dóor leen ay yar yu bare, tëj leen, sant
boroom kaso ba, mu wottu leen bu wér. 24 Gannaaw jot
na ndigal loolu nag, mu sànni leen ca néeg ba gëna ruqu
ci biir kaso ba, jéng seeni tànk.

25 Ba guddi giy xaaj nag, Pool ak Silas di ñaan ak di sant
Yàlla, te ñeneen ñi nekk ca kaso ba di leen déglu. 26 Ca
saa sa suuf yëngu bu metti, ba fondamaab kaso ba daanu;
bunt yépp daldi ne kulbét ubbiku, te jéngi ña ñu tëj ne téll
tijjiku. 27 Ci kaw loolu boroom kaso ba tiite ci ay nelaw, gis
bunt yépp ubbiku. Mu daldi bocci jaaseem, bëgga xaru,
yaakaar ne ña ñu tëj dañoo daw. 28 Waaye Pool wax ci kaw
ne: «Bul lor sa bopp, nun ñépp nu ngi fi.»

29 Bi ko boroom kaso ba déggee, mu daldi laaj làmp, ne
saraax dugg, daanu ci kanam Pool ak Silas, di lox. 30 Mu
génne leen ci biti ne leen: «Kilifa yi, lu ma wara def, ba
mucc?» 31 Ñu ne ko: «Gëmal Yeesu Boroom bi, kon dinga
mucc, yaw ak sa njaboot.» 32 Noonu ñu xamal ko kàddug
Boroom bi, moom ak waa këram gépp. 33 Mu jël leen nag ci
waxtu woowu ci guddi, raxas seeni gaañu-gaañu, ba noppi
ñu sóob ko ci ndox, moom ak waa këram gépp. 34 Bi ñu ko

defee mu yóbbu leen ca këram, jox leen ñu lekk, mu bég
lool ci li mu gëm Yàlla, moom ak waa këram gépp.
35 Bi bët setee, àttekat ya yónni alkaati ya, ñu ne
boroom kaso ba: «Yiwil ñaari nit ñooñu, ñu dem.» 36 Kon
boroom kaso ba yégal loolu Pool ne ko: «Àttekat ya jox
nañu ma ndigal, ngir ma yiwi leen, ngeen dem; léegi nag
génnleen te dem ci jàmm.»
37 Waaye Pool ne alkaati ya: «Dóor nañu nu ay yar ci
kanam ñépp, ci lu ñu wéerul ci benn àtte, rax-ca-dolli tëj
nañu nu kaso, nun ñiy jaambur ci nguuru Room. Léegi
ndax dañu noo bëgga sànni ci mbedd mi ci kumpa? Mukk!
Nañu ñëw, ñoom ci seen bopp, gunge nu ci biti.»
38 Bi mu ko waxee, alkaati ya yégal àttekat ya la mu wax.
Bi ñu déggee ne jaamburi Room lañu, ñu daldi tiit. 39 Ñu
ñëw nag di leen dëfal, ñu gunge leen ci biti, di leen ñaan,
ñu génn dëkk ba. 40 Noonu ñu génn ca kaso ba, dugg ci kër
Lidi, ñu gis fa bokk ya, dëgëral leen, daldi dem seen yoon.

17

Pool ak Silas ci dëkku Tesalonig

1 Bi ñu fa jógee, ñu aw yoon wa jaar dëkku Amfipolis
ak Apoloni, doora ñëw Tesalonig, fa Yawut ya am jàngu.
2 Pool nag dugg ca ñoom, na mu ko daan defe, ba am fa
ñetti bésub noflaay, muy werante ak ñoom ci li Mbind
mi wax. 3 Mu di leen ko tekki, te di leen wax ay firnde
yuy wone ne fàww Almasi bi sonn te dekki. Mu ne leen:
«Yeesu, mi ma leen di yégal, mooy Almasi bi.» 4 Noonu
ñenn ci Yawut yi gëm, ànd ak Pool ak Silas, ñoom ak
mbooloo mu mag ci Gereg yi ragal Yàlla, ak jigéen ñu am
maana ñu bare.
5 Waaye kiñaan tàbbi ca Yawut ya, ñu daldi jël ay
taxawaalukat ca pénc ma, dajale mbooloo, ñuy yëngal
dëkk ba. Ñu daanu ci kër Yason, di wut Pool ak Silas, ngir

dëj leen ci kanam waa dëkk ba. 6 Bi ñu leen gisul nag,
ñu diri Yason ak ñeneen ca bokk ya ci kanam àttekat ya.
Ñuy wax ci kaw naan: «Nit ñi dëpp àddina sépp agsi nañu
fii léegi, 7 te Yason a leen dalal. Ñoom ñépp dañoo bañ
ndigali buur Sesaar ne, am na beneen buur bu ñuy wax
Yeesu.» 8 Bi ko mbooloo mi ak àttekat yi déggee, ñu daldi
jaaxle lool. 9 Noonu nanguwuñoo yiwi Yason ak ñi ci des,
lu dul bi ñu leen bataleelee dara.

Pool ak Silas dem nañu Bere

10 Bi loolu amee bokk yi jàllale Pool ak Silas ci saa si ci
guddi, ñu jëm Bere. Ba ñu fa eggee nag, ñu dugg ca jàngub
Yawut ya. 11 Fekk ña fa nekk ñoo gëna am ay teggin waa
Tesalonig, ndaxte nangu nañu kàddu ga te sawar ca, di niir
Mbind mi bés bu nekk, ba xam ndax loolu dëgg la am déet.
12 Kon nag Yawut yu bare gëm, ak ñu bare ci Gereg yi, di
jigéen yu am maana, ak ay góor.
13 Waaye bi Yawuti Tesalonig déggee ne Pool mu ngi
yégle kàddug Yàlla ci Bere it, ñu daldi fay dikk, di jógloo ak
a jaxase mbooloo ma. 14 Noonu bokk yi yebal Pool ca saa
sa, mu jëm géej, waaye Silas ak Timote des fa. 15 Ñi ànd
ak Pool nag gunge ko ba dëkku Aten. Bi ñu fa àggee, ñu
waññiku, yóbbaale ndigalu Pool ne, Silas ak Timote ñëw
fekksi ko ci lu gëna gaaw.

Pool ci dëkku Aten

16 Bi leen Pool di nég ca Aten, mu am naqaru xol wu
réy ci li mu gis dëkk ba fees ak ay nataali bokkaale Yàlla.
17 Muy werante nag ca jàngu ba ak Yawut ya ak ña ragal
Yàlla, tey werante it bés bu nekk ca pénc ma ak ña fay
dajaloo.
18 Noonu ay boroom xam-xam ci mbooloo mi ñuy wax
Epikuren ak ci mbooloo mi ñuy wax Estowisen, di werante
ak moom. Ñenn ci ñoom ne: «Fortukatu xam-xam bii, lu

mu bëgga wax?» Te ña ca des, bi ñu déggee Pool di waare
xibaaru jàmm bi, aju ci Yeesu ak ci mbirum ndekkite, ñu
ne: «Dafa mel ni day waare ay yàlla yu nu xamul.» 19 Kon
nag ñu jël ko, yóbbu ko ca géew, ba ñuy wax Areyopas. Ñu
ne ko: «Danoo bëggoon, nga leeral nu ci sa xam-xam bu
bees, bii ngay yégle. 20 Ndaxte sol nga ci sunuy nopp lu
nu xamul. Danoo bëggoona xam nag léegi, loolu lu muy
tekki.» 21 Ndaxte waa Aten ñépp ak doxandéem ya fa dëkk,
wax ak a déglu lu bees rekk lañu daan xënte.

22 Noonu Pool taxaw ci biir mbooloom Areyopas ne
leen: «Yéen waa Aten gis naa ne farlu ngeen ci diine lool.
23 Ndaxte bi may doxantu di seet seeni màggalukaay, gis
naa ci benn bu ñu bind lii: "Yàlla mi nu xamul." Li ngeen
di màggal nag te xamuleen ko, loolu laa leen di xamal.

24 «Yàlla mi sàkk àddina ak li mu ëmb lépp, moom miy
Boroom asamaan ak suuf, du dëkk ci néegi màggalukaay
yu loxoy nit defar. 25 Du jariñu it ci loxoy nit, mel ni dafa
soxla dara, ndax moom mooy jox ñépp bakkan ak ruu ak
lépp. 26 Ci kenn nit la sàkke xeeti àddina yépp, ñu dëkk ci
ñeenti xébla yi; fekk àppal na xeet wu nekk jamonoom, te
rëdd seen diggi réew. 27 Yàlla def na loolu, ngir ñu koy wut
ci yaakaaru daj ko ci làmbatu, fekk sax sorewul kenn ci
nun. 28 "Ndaxte ci moom lanuy dunde, di ci jëf te nekk ci,"
ni ko ñenn ci seeni taalifkat dëggale naan: "Nun noo di aw
xeetam." 29 Kon nag, bu nu nekkee xeetu Yàlla, warunoo
gëm ne Yàlla mel na ni nataali wurus, xaalis mbaa doj yu
nit defar ci xareñ mbaa xel. 30 Ca jamono yu wees ya Yàlla
toppul ñàkka xam googa, waaye léegi koo mana doon ak
foo mana nekk, Yàlla santaane na, nga tuub say bàkkaar.
31 Ndaxte sàkk na bés bu muy àtte àddina ci njub, dénk ko
Nit ki mu tànn; te firndeel na loolu bu wóor, ci li mu ko
dekkal ca néew ya.»

32 Bi ñu déggee nag, muy wax ci mbirum ndekkitel ñi

dee, ñii di ko foontoo, ña ca des ne ko: «Dinanu la déglu
ci mbir moomu beneen yoon.» 33 Noonu Pool génn ci
seen biir. 34 Moona am na ñenn ñu taq ci moom te gëm:
xàmmees na ci Denis, ku bokk ci mbooloom Areyopas, ak
jigéen ju tudd Damaris, ak ñeneen.

18

Pool ci dëkku Korent

1 Bi loolu wéyee Pool bàyyikoo Aten, dem Korent. 2 Mu
tase fa ak Yawut bu tudd Akilas te juddoo diiwaanu Pont.
Muy sooga jóge réewu Itali ak soxnaam Pirsil, ndaxte buur
ba Këlódd sant na Yawut yépp, ñu génn Room. 3 Noonu
Pool seeti leen, te gannaaw ñoo bokk liggéey, maanaam di
defar ay xayma, mu dal fa ñoom, ñuy liggéeyandoo.

4 Bésub noflaay bu nekk nag muy diisoo ak ñi nekk ca
jàngu ba, di jéema gëmloo ay Yawut ak ay Gereg. 5 Waaye
bi Silas ak Timote jógee diiwaanu Maseduwan, egg fa, Pool
jublu ci xamle kàddu gi, tey dëggal ci Yawut yi naan Yeesu
mooy Almasi bi. 6 Bi ko Yawut ya gàntoo nag, di ko xas, mu
yëlëb ay yéreem ne leen: «Yéena sàkku seen musiba; set
naa ci. Léegi maa ngi dem ci ñi dul Yawut.»

7 Ci kaw loolu mu jóge fa, dugg ci këru ku tudd Tisiyus
Yustus, di ku ragal Yàlla, te kër ga dend ak jàngu ba.
8 Kirispus nag, njiitu jàngu ba, gëm na Boroom bi ak waa
këram gépp. Te waa Korent ñu bare dégg kàddu gi te gëm
ko, ñu sóob leen ci ndox.

9 Naka noona Boroom bi feeñu Pool ci guddi ne ko: «Bul
tiit dara, waaye deel wax te baña noppi. 10 Ndaxte maa ngi
ànd ak yaw, te kenn du la jàpp, ba fitnaal la, ndaxte am naa
xeet wu bare ci dëkk bii.» 11 Noonu Pool des at ak genn-
wàll ci seen biir, di fa jàngle kàddug Yàlla.

12 Ci nguuru Galyon ci diiwaanu Akayi nag, Yawut ya
likkoo, ñu dal ci kaw Pool, yóbbu ko ca àttekaay ba. 13 Ñu

ne: «Kii day xiir nit ñi ci màggal Yàlla ci lu juuyoo ak yoon wi.»
14 Bi Pool bëggee wax nag, Galyon ne Yawut ya: «Yéen Yawut yi, bu aju woon ci jàdd yoon walla ñaawteef wu réy, kon liy yoon mooy ma déglu leen. 15 Waaye bu ajoo ci ay
werante ciy wax ak ay tur ak seen yoon, loolu seen wàll la;
man duma ko àtte.» 16 Noonu mu dàq leen ca àttekaay ba.
17 Ci kaw loolu nit ñépp jàpp Sosten, njiitu jàngu ba, ñu di ko dóor ca kanam àttekaay ba, waaye Galyon faalewu leen.

Pool délsi na dëkku Ancos

18 Bi loolu wéyee Pool desati fa fan yu bare. Gannaaw ga mu tàggtoo ak bokk ya, dugg gaal jëm Siri, ànd ak Pirsil ak Akilas. Bi mu jógeegul teerub Señsere, mu watlu boppam, ndaxte am na lu mu dige woon ak Yàlla.

19 Noonu ñu teer ci Efes. Pool bàyyi fa ñi mu àndaloon, daldi dugg ca jàngu ba, di diisoo ak Yawut ya. 20 Ñu ñaan
ko, mu des fa lu gëna yàgg, waaye nanguwul. 21 Kon mu
tàggtoo ak ñoom naan: «Dinaa délsi ci yéen, bu soobee Yàlla.» Noonu mu dugg gaal, jóge Efes, 22 teersi dëkku
Sesare, mu dem nuyu mbooloom ñi gëm, ba noppi dem Ancos.

Ñetteelu tukkib Pool, ngir yégle xibaaru jàmm bi

23 Bi mu fa desee ay jamono, mu jóge fa, di jaar dëkkoo dëkk ci diiwaanu Galasi ak Firisi, di dooleel xoli taalibe yépp.

24 Amoon na nag Yawut bu tudd Apolos te juddoo Alegsàndiri, mu dikk Efes. Nit ku yewwu la woon te am
xam-xam bu yaatu ci Mbind mi. 25 Jàngoon na ci yoonu
Boroom bi, di ku farlu ci xelam, muy xamle ak a jàngle bu wóor ci mbirum Yeesu, waaye fekk xam-xamam yem ci ni
Yaxya daan sóobe ci ndox. 26 Noonu mu daldi wax ak fit

wu dëgër ca jàngu ba. Bi ko Pirsil ak Akilas déggee nag, ñu
woo ko fi ñoom, gën ko leeral yoonu Yàlla.
27 Naka Apolos bëgga dem Akayi, bokk ya xiir ko ca, ñu
bind taalibe ya, ngir ñu teeru ko teeru bu rafet. Noonu mu
dikk fa te jariñ lool ñi gëm jaare ko ci yiwu Yàlla. 28 Ndaxte
mu ngay yey Yawut ya ca kanam ñépp, di firi Mbind yi, ba
wone ne Yeesu mooy Almasi bi.

19

Pool ci dëkku Efes

1 Ba Apolos nekkee Korent nag, Pool jaar ca teggi ya
gëna kawe ca réew ma, doora dikk Efes. Noonu mu gis
fa ay taalibe. 2 Mu ne leen: «Ndax jot ngeen ci Xel mu Sell
mi, bi ngeen gëmee?» Ñu ne ko: «Déggunu sax ne Xel mu
Sell mi am na.» 3 Mu ne leen: «Kon nag, bi ñu leen sóobee
ci ndox, lu ciy maana?» Ñu ne ko: «Xanaa li Yaxya tëral.»
4 Pool ne leen: «Yaxya daan na sóob nit ñi ci ndox, ndax bi
ñu tuubee seeni bàkkaar; te mu ne bànni Israyil, kiy topp
ci moom lañu wara gëm, maanaam Yeesu.» 5 Bi ñu déggee
loolu nag, sóob nañu leen ci ndox ci turu Yeesu Boroom bi.
6 Te bi leen Pool tegee loxo, Xel mu Sell mi ñëw ci ñoom,
ñuy wax yeneen làkk, di wax ci kàddug Yàlla. 7 Limub nit
ñooñu nekk na lu mat fukk ak ñaar.
8 Noonu Pool dugg ca jàngu ba, di wax ak fit wu dëgër
diirub ñetti weer, di diisoo ak ñoom ci mbirum nguurug
Yàlla, di leen jéema gëmloo. 9 Waaye bi xolu ñenn ci ñoom
fattee, ñu gëmadi, bay suufeel yoon wi ci kanam mbooloo
ma, mu jóge ci ñoom, xàjjale taalibe yi ak ñoom, di diisoo
bés bu nekk ca jàngukaayu ku ñuy wax Tiranus. 10 Mu wéy
ci noonu diirub ñaari at, ba ñi dëkk diiwaanu Asi ñépp
dégg kàddug Boroom bi, muy Yawut muy Gereg.

Ay kéemaan yu bare am na ci Efes

[11] Booba Yàllay def ay kéemaan yu ràññiku yuy jaar
ci loxoy Pool. [12] Ñu yóbbul sax ñi wopp ay kaala ak ay
taraxlaay yu laaloon yaramam, ba jàngoro yi di leen bàyyi,
rab yay génn ci ñoom.
[13] Noonu ay Yawut yuy wëndeelu, di faj ñi rab jàpp, ñu
di leen jéema ñaanal ci turu Yeesu Boroom bi naan: «Ci
turu Yeesu, mi Pool di yégle, génnleen.» [14] Ñi doon def
loolu, juróom ñaari doom lañu woon ci Sewa, mi doon
sarxalkat bu mag ci Yawut yi. [15] Waaye bi ñu ko defee rab
wa ne leen: «Xam naa Yeesu, xam naa it kuy Pool, waaye
yéenay ñan?» [16] Ci kaw loolu nit ka rab jàpp song leen,
not leen ñoom ñépp; mu soxore leen lool, ba ñu daw kër
ga, def yaramu neen te gaañu bu metti.
[17] Loolu siiw na ci ñépp, ñi dëkk Efes, di Yawut ak Gereg;
tiitaange jàpp leen ñoom ñépp, ba ñu màggal turu Yeesu
Boroom bi. [18] Bi loolu amee ñu bare ci ñi gëm ñëw, di
wesar ci kanam ñépp seeni jati luxus. [19] Te ñu bare ci
ñi daan luxus, indi seeni téere, lakk leen ci kanam ñépp.
Te bi ñu xaymaa njég la, mu tollook juróom fukki junniy
poseti daraxma. [20] Noonu la kàddu Boroom bi lawe, te not
lépp.
[21] Bi loolu wéyee Pool nas xel jëm Yerusalem, jaar ci
diiwaani Maseduwan ak Akayi. Mu ne: «Gannaaw bu
ma fa demee, fàww ma seeti Room it.» [22] Mu yebal nag
ci Maseduwan ñaari jaraafam, di Timote ak Erast, waaye
moom mu des ab diir ci Asi.

Yëngub mbooloo mi ci Efes

[23] Fekk booba amoon na yëngu-yëngu bu réy ci lu aju ci
Yoon wi. [24] Ndaxte nit ku tudd Demetirus, di tëggu xaalis
buy defar nataali xaalis ngir màggal Artemis, daan na ci
jariñu lu bare, moom ak ay nawleem. [25] Noonu mu dajale
leen ak seeni liggéeykat ne leen: «Gaa ñi, xam ngeen ne

sunu njariñ mu ngi aju ci liggéey bii. 26 Gis ngeen nag te
dégg ne Pool male gëmloo na bay fàbbi mbooloo mu bare,
waxuma ci Efes rekk, waaye ci biir Asi gépp naan: “Yàlla
yu ay loxo defar duñu ay yàlla.” 27 Léegi kat loraangee ngi
nuy yoot, te du yem ci xañ nu sunu liggéey rekk, waaye it
dina daaneel màggalukaayu Artemis sunu yàlla ju mag ji,
tey neenal ndamam, moom mi Asi gépp te àddina sépp di
màggal.»

28 Bi ñu déggee loolu, mer mu réy tàbbi ci ñoom, ñuy
yuuxu ne: «Artemis mu Efes màgg na!» 29 Noonu dëkk
bépp jaxasoo. Ñu bokk benn xalaat, daldi ne milib ca
powukaay ba, diri Gayus ak Aristàrk, waa Maseduwan, ñi
ànd ak Pool. 30 Pool nag bëgga dugg ca mbooloo ma, waaye
taalibe ya nanguwuñu ko. 31 Ñenn ca jawriñi nguur gi it,
ñuy ay xaritam, yónnee ci moom, di ko dénk, mu baña
jaay bakkanam ci dugg ca powukaay ba. 32 Noonu ndaje
ma rëb, ba ñii di yuuxu lii, ñale di yuuxu laa, te ña ca gëna
bare xamuñu lu waral ndaje ma. 33 Ci kaw loolu Yawut ya
jéñ Alegsàndar ci kanam, te mbooloo ma di ko xaacu ay
ndigal, mu daldi tàllal loxoom, ngir làyyi ca mbooloo ma.
34 Waaye bi ñu xamee ne Yawut la, ñépp a bokk benn baat,
yuuxu diirub lu mat ñaari waxtu naan: «Artemis mu Efes
màgg na!»

35 Gannaaw loolu boroom dëkk ba dalal mbooloo ma
ne leen: «Yéen waa Efes, ana ku xamul ne dëkku Efes
moo di wottukaayu màggalukaayu Artemis ak nataalam,
bi wàcce asamaan? 36 Gannaaw nag kenn manta weddi
loolu, war ngeena dalal seen xel te baña sañaxu ci dara.
37 Ndaxte nit ñii ngeen fi indi sàccuñu ca màggalukaay ya
te sosaluñu sunu yàlla. 38 Su fekkee ne Demetirus ak ay
nawleem jànkoonte nañu ak kenn, am na ay bési layoo ak
ñu yilif réew mi; nañu fa woo ku ñu amleenteel. 39 Waaye
su ngeen di laaj leneen, mbooloom dëgg dina ko àtte.

[40] Ndaxte fi mu ne man nañu noo jiiñ jógug mbooloo mi ndax li fi xew tey. Te bu loolu amee dunu am aw lay ci mbirum mbooloo mu rëb mii, ndaxte amul dara lu ko waral.» Bi mu waxee loolu nag, mu tas mbooloo ma.

20

Pool jaar na ci diiwaani Maseduwan ak Geres

[1] Bi yëngu-yëngu ba dalee, Pool woo taalibe ya fa
moom, dooleel leen. Bi mu ko defee mu tàggoo ak ñoom,
jóge fa, dellu diiwaanu Maseduwan. [2] Noonu mu jaar ca
bérab yooyu, di dooleel nit ñi ak wax yu bare; ba noppi
mu dem réewu Geres, [3] toog fa ñetti weer. Waaye bi mu
nekkee ci kaw tànki dugg gaal jëm diiwaanu Siri, te Yawut
yi lalal ko pexe, mu fas yéenee dellu, jaare Maseduwan.
[4] Booba nag ñii ñoo ànd ak moom: Sopater, doomu Pirus
mi dëkk Bere; Aristàrk ak Segond, ñi dëkk Tesalonig;
Gayus, mi dëkk Derbë, ak Timote; te it Tisig ak Torofim
ñi dëkk Asi. [5] Ñooñu nag jiitu, di nu nég dëkku Torowas.
[6] Waaye naka nun, gannaaw màggalu Yawut, ga ñuy wax
Mburu ma amul lawiir, nu dugg gaal ci Filib, def ci juróomi
fan, fekksi leen Torowas, nu am fa juróom ñaari fan.

Pool dekkal na Ëtikus ci Torowas

[7] Ca bés bu jëkk ca ayu-bés ga, booloo nanu ngir damm
mburu ma. Te Pool, mi bëggoona dem ca ëllëg sa, di
diisoo ak ñoom te waxtaanam law ba ci xaaju guddi. [8] Ca
néeg bu kawe, ba nu booloo nag, amoon na fa làmp yu
bare. [9] Noonu waxambaane wu tudd Ëtikus te toog ca
palanteer ba, gëmméentu bay jeyaxu. Bi Pool di gëna
yaatal waxtaanam nag, nelaw daldi ko jàpp, mu xàwwikoo
ca ñetteelu taax ma, daanu, ñu yékkati ko, fekk mu dee.
[10] Waaye Pool wàcc, daldi sëgg ci kawam, roof ko lox-
oom ne leen: «Bàyyileen jooy yi, mu ngi dund.» [11] Noonu

mu yéegaat, damm mburu ma, lekk; ba noppi delluwaat ci
waxtaanam, di ko yaatal ba ca njël, doora tàggoo. 12 Naka
waxambaane wa, ñu indi ko muy dund, ba seen xol sedd
guyy.

Pool tàggoo na ak njiiti mbooloom ñi gëm ca Efes

13 Nun nag nu jiitu, dugg gaal jëm Asos, fa nu Pool
santoon, nu jële ko fa; fekk moom fas na yéeney dox, ba
agsi fa. 14 Noonu mu fekksi nu ci Asos, nu jël ko ca gaal
ga, dem Mitilen. 15 Gannaaw loolu gaal ga jóge fa, nu agsi
ca ëllëg sa janook dunu Kiyos. Bés ba ca tegu nag nu jàll
ba Samos, te ñetteelu fan ba nu àgg Mile. 16 Ndaxte Pool
fasoon na yéenee teggi Efes, ngir baña yàgg ci diiwaanu
Asi; mu ngi doon gaawantu, ngir màggal, gi ñuy wax
Pàntakot fekk ko Yerusalem.
17 Bi Pool eggee Mile nag, mu yónnee ca Efes, ngir woo
njiiti mbooloom ñi gëm. 18 Bi ñu ñëwee, mu ne leen:
«Yéen xam ngeen bu baax, ni ma doon doxale diirub sama
ngan gépp ci seen biir, li dale ci bés bi ma jëkkee teg tànk
ci Asi ba tey. 19 Jaamu naa Boroom bi ci woyof gu mat ak
ay rongooñ, dékku ay nattu yu ma pexey Yawut yi indil.
20 Xam ngeen ne masuma leena nëbb dara lu leen di jariñ,
di leen jàngal ci kanam ñépp ak ca kër ya. 21 Dénk naa
Yawut yi ak Gereg yi ne leen, ñu tuub seeni bàkkaar, ba
waññiku ci Yàlla te gëm sunu Boroom Yeesu.
22 «Léegi maa ngi nii di dem Yerusalem, ci li ma Xelu
Yàlla mi xiirtal, te xawma lu ma fay dal. 23 Xam naa rekk
ne ci dëkkoo dëkk Xel mu Sell mi xamal na ma ne ay buum
ak ay metit ñu ngi may nég. 24 Waaye sama bakkan soxalu
ma, su fekkee bey naa sama sas, ba matal liggéey, bi ma
Boroom bi dénk, maanaam ma seedeel ci ñépp xibaaru
jàmm, bi ëmb yiwu Yàlla.
25 «Fi mu ne nag xam naa ne dootuleen gis sama kanam,
yéen ñépp ñi ma jaaroon ci seen biir, di yégle nguuru

Yàlla. [26] Moo tax may dëggal tey jii ne wàccoo naa ak
yéen ñépp bés pénc. [27] Ndaxte ñeebluwuma leen, ci di
leen xamal lépp li Yàlla digle. [28] Wottuleen nag seen bopp
te wottu coggal jépp, ji leen Xel mu Sell mi def sàmm,
ngeen sàmm mbooloo, mi Yàlla jotal boppam ak deretu
Doomam. [29] Xam naa ne bu ma leen wonee gannaaw,
bukki yu soxor dinañu tàbbi ci coggal ji te duñu ci ñeeblu
kenn. [30] Ay nit dinañu jóg ci seen biir sax, di wax luy
sànke, ngir sàkku ay taalibe. [31] Foogleen nag, di fàttaliku
ne diirub ñetti at, guddi ak bëccëg, masumaa noppi di leen
artu kenn ku nekk ci yéen ak ay rongooñ.

[32] «Léegi nag maa ngi leen di dénk Boroom bi, moom
ak kàddug yiwam, gi leen mana dëgëral te may leen cér ci
biir gaayi Yàlla yu sell yépp. [33] Nammuma xaalisu kenn
mbaa wurusam mbaa koddaayam. [34] Xam ngeen ne faj
naa samay soxla ak soxlay ñi ànd ak man ci sama loxo yii.
[35] Ci lépp won naa leen royukaay, ci li nu wara dimbali ñi
néew doole te fàttaliku li Yeesu Boroom bi wax moom ci
boppam ne: “Joxe moo gëna barkeel nangu.”»

[36] Bi mu waxee loolu, mu sukk ak ñoom ñépp, ñaan ci
Yàlla. [37] Te ñépp jooy bu metti, di laxasu ci baatu Pool,
fóon ko bu baax. [38] Li leen gëna teg aw tiis mooy li mu
leen wax: «Dootuleen gis sama kanam.» Noonu ñu gunge
ko ba ca gaal ga.

21

Pool jublu na ci dëkku Yerusalem

[1] Bi nga xamee ne tàggoo nanu ak ñoom ci naqar, nu
dugg gaal, jubal dunu Kos. Te ca ëllëg sa nu dem ba teer
ca Rodd, ba noppi jóge fa, jàll ba Patara. [2] Foofa nag nu
gis gaal guy jàll ba Fenisi, nu dugg ca, mu daldi teddi.
[3] Noonu nu séen dunu Sipar, bàyyi ko ci sunu càmmoñ,
jublu diiwaanu Siri, nu teersi Tir. Ndaxte foofa la gaal gi

wara yebbee la mu yeboon. [4] Nu wut taalibe ya, ba gis leen,
toog ak ñoom juróom ñaari fan. Ñoom nag ñu ne Pool ci li
leen Xelu Yàlla mi may, mu baña dem Yerusalem. [5] Moona
bi jataayu gaal ga matee, nu awaat ci yoon wi. Te ñépp
gunge nu, ñoom ak seeni soxna ak seeni doom; nu génn
dëkk ba, sukk ca tefes ga, ñaan ci Yàlla. [6] Noonu nu tàggoo
ak ñoom, dugg ca gaal ga, ñu dellu seen kër.

[7] Bi nu jógee Tir nag, nu demaat ci géej, ba teer
Patolemayis. Foofa nu nuyu bokk ya, yendu, fanaan. [8] Nu
jóge fa ca ëllëg sa, ñëw ba ca dëkku Sesare. Nu dugg ca
kër Filib, taskatu xibaaru jàmm bi, mi bokk ci Juróom ñaar
ña*, nu dal fa moom. [9] Amoon na ñeenti doom yuy janq,
ñuy wax ci kàddug Yàlla.

[10] Bi nu fa nekkee ay fan nag, yonent bu tudd Agabus
jóge Yude, agsi. [11] Mu ñëw ci nun, daldi yeew ay loxoom
ak i tànkam ak laxasaayu Pool naan: «Nii la Xel mu Sell mi
waxe: “Ki moom laxasaay gii, Yawut yi dinañu ko yeewe
nii ca Yerusalem, jébbal ko ñi dul Yawut.”»

[12] Bi nu déggee loolu, nun ak ña fa nekk nu ñaan Pool,
mu baña dem Yerusalem. [13] Ci kaw loolu Pool ne: «Lu
ngeen di jooy, di yàq sama xol? Bañuma ñu yeew ma rekk,
waaye nangu naa sax, ñu rey ma ci Yerusalem ngir turu
Yeesu Boroom bi.» [14] Bi nu ko manula dëpp, nu noppi ne:
«Kon na coobarey Boroom bi am!»

[15] Gannaaw fan yooyu nu defaru, ngir dem Yerusalem.
[16] Noonu ay taalibe yu dëkk Sesare ànd ak nun, yóbbu nu
ca nit ku tudd Manason, fu nu wara dal; moom nag nitu
Sipar la woon, di taalibe bu yàgg.

Pool ci dëkku Yerusalem

---

* **21:8** Juróom ñaar ña ñooy ñi doon séddale ndimbalu mbooloo ma ca Yerusalem. Seetal 6.5.

[17] Bi nu agsee Yerusalem nag, taalibe ya teeru nu ak
mbég. [18] Ca ëllëg sa Pool ànd ak nun, seeti Saag, fekk
njiit yépp teew fa. [19] Noonu Pool nuyu leen, nettali leen
benn-benn li Yàlla def ci biir ñi dul Yawut, jaarale ko ci
liggéeyam.
[20] Bi ko njiit ya déggee, ñu màggal Yàlla ne ko: «Mbokk
mi, gis nga ne am na ay junniy Yawut ñu gëm, te ñépp
a sawar ci yoonu Musaa. [21] Dégg nañu ci sa mbir nag ne
yaa ngi jàngal Yawut yépp, yi dëkk ci biir ñi dul Yawut,
ñu bàyyi yoonu Musaa te baña xarafal seeni doom mbaa
topp sunuy aada. [22] Lu nu ci wara def nag? Ndaxte ci lu
wér dinañu xam ne ñëw nga. [23] Nu ngi lay digal nag, nga
def nii: am na ci nun ñeenti góor ñu dige ak Yàlla. [24] Jël
leen, bokk ak ñoom setlu, te nga gàddu seen peyu wateef.
Noonu ñépp dinañu xam ne li ñu déggoon ci sa mbir du
dëgg, waaye yaa ngi jëf tey sàmm yoonu Musaa. [25] Naka
ñi dul Yawut ñi gëm, bind nanu leen li nu àtte ne, ñu
moytu ñam wu ñu tuuroo xërëm te moytu deretu médd
ak njaaloo.»
[26] Bi ñu ko waxee, Pool jël nit ña te ca ëllëg sa mu bokk
setlu ak ñoom, ñu dugg ca kër Yàlla ga. Ñu xamle ban bés
la seen setlu di àgg, di bés bu ñuy jébbale sarax ngir kenn
ku nekk ci ñoom.

Jàpp nañu Pool

[27] Bi àppu juróom ñaari fan ya di bëgga jeex, Yawut yi
jóge diiwaanu Asi gis Pool ca kër Yàlla ga. Ñu daldi jógloo
mbooloo mépp, jàpp ko, [28] di xaacu ne: «Wallee, wallee,
yéen bokki Israyil! Waa jaa ngi nii, moom miy waare fépp
ak ci ñépp, bay suufeel sunu xeet ak yoonu Musaa ak bérab
bii; dugal na sax ay Gereg fii ci kër Yàlla gi, ba indi sobe
ci bérab bu sell bii.» [29] Li tax ñu wax loolu, mooy gisoon
nañu Torofim mu Efes, ànd ak moom ca dëkk ba, te ñu
yaakaar ne Pool dugal na ko ca kër Yàlla ga.

[30] Noonu dëkk ba bépp màbb, mbooloo ma ne këpp,
ñu jàpp Pool, génne ko ca kër Yàlla ga. Ca saa sa ñu tëj
bunt ya. [31] Bi ñu koy wuta rey, xibaar ba agsi ba ca kilifag
mbooloom xarekat ba, naan Yerusalem gépp jaxasoo na.
[32] Ca saa sa mu ànd ak ay xarekat ak ay njiiti xare, ne jaas
wàcc ci ñoom. Bi Yawut ya gisee kilifa ga ak xarekat ya
nag, ñu daldi bàyyi dóor, ya ñu doon dóor Pool.
[33] Noonu kilifa ga jegesi jàpp ko, santaane ñu jéng ko ak
ñaari càllala. Bi ñu ko defee mu laaj ku mu doon ak lu mu
def. [34] Waaye ci biir mbooloo ma, bu ñii nee lii, ña ca des
ne laa. Kon nag gannaaw manu caa xam dara lu wóor ndax
coow li, mu santaane, ñu yóbbu ko ci biir tata ja. [35] Bi Pool
eggee ca yéegukaayu tata ja, aaytalu mbooloo ma réy, ba
ay xarekat fab ko. [36] Ndaxte mbooloo maa nga ko topp, di
xaacu ne: «Reyleen ko!»

Pool layoo na ak waa Yerusalem

[37] Bi ñu koy bëgga dugal ca tata ja, Pool ne kilifa ga:
«Ndax man naa laa wax dara?» Mu ne ko: «Yaw dégg nga
gereg? [38] Kon nekkuloo waayi Misra, jooju jógloo woon
nit ñi keroog te yóbbu woon ñeenti junniy bóomkat ca
màndiŋ ma?» [39] Pool ne ko: «Man Yawut laa, di jaambur ci
Tars, dëkk bu am tur ci diiwaanu Silisi. Maa ngi lay ñaan,
ma wax ak mbooloo mi.» [40] Te kilifa ga may ko ko. Noonu
Pool taxaw ca yéegukaay ba, tàllal loxoom mbooloo ma,
ñu daldi ne tekk. Mu wax ak ñoom ci làkku yawut ne:

22

[1] «Yéen bokk yi ak baay yi, dégluleen samaw lay.» [2] Bi
ñu déggee, mu di leen wax ci làkku yawut, ñu gën ne
xerem.
Noonu Pool ne leen: [3] «Man Yawut laa, juddoo Tars
ci diiwaanu Silisi, yaroo ci dëkk bii. Taalibe laa woon ci
Gamaleel, mu jàngal ma bu wér yoonu sunuy maam, ba

ma sawar ci Yàlla, mel ni yéen ñépp tey. 4 Daan naa fitnaal
ña bokkoon ci yoon wii, ba di ci rey sax; yeew naa góor ak
jigéen, tëj leen; 5 sarxalkat bu mag ba ak mbooloom njiit
yi yépp man nañu ma cee seede. Am bés ñu bindal ma ay
bataaxal ngir bokki Damaas. Ma doon fa dem, ngir yeew
ña fa nekkoon, indi leen Yerusalem, ngir ñu yar leen.

6 «Waaye ci digg bëccëg, bi ma jaaree ca yoon wa, ba
jegesi Damaas, ca saa sa leer gu mag jóge asamaan, melax
ba ëmb ma. 7 Ma daldi ne nërëm ci suuf, dégg baat bu ma
ne: "Sóol, Sóol, lu tax nga di ma fitnaal?" 8 Ma ne ko: "Yaa
di kan, Boroom bi?" Mu ne ma: "Maa di Yeesum Nasaret,
mi ngay fitnaal." 9 Ñi ma àndaloon gis nañu leer ga, waaye
dégguñu baatu ka doon wax ak man. 10 Noonu ma laaj ko:
"Lu ma wara def, Boroom bi?" Boroom bi ne ma: "Jógal
dem Damaas, foofa dees na la biral lépp, li ma la yen."
11 Gannaaw gisuma woon dara ndax leeraayu melxat ga,
ña ma àndal wommat ma, ma ñëw Damaas.

12 «Bi ma ko defee ku tudd Anañas ñëw ci man. Nit
ku ragal Yàlla la woon ci sàmm yoonu Musaa, te Yawuti
Damaas yépp seedeel ko lu baax. 13 Mu taxaw ci sama wet
ne ma: "Sóol sama mbokk, delluwaatal di gis." Noonu ma
daldi gisaat ca saa sa, xool ko. 14 Mu ne ma: "Sunu Yàllay
maam tànn na la, ba may la, nga xam coobareem te gis Aji
Jub ji te nga dégg ay waxam. 15 Ndaxte li nga gis te dégg ko,
dinga ko seede ci ñépp. 16 Léegi nag, looy nég? Jógal, ñu
sóob la ci ndox, nga set ci say bàkkaar ci tudd turu Yeesu."

17 «Bi ma délsee Yerusalem nag, di ñaan ca kër Yàlla
ga, leer tàbbi ci man. 18 Ma daldi gis Boroom bi, mu ne
ma: "Génnal Yerusalem nu mu gëna gaawe, ndaxte duñu
nangu li ngay seede ci man." 19 Ma ne ko: "Boroom bi,
xam nañu ne dama daan wër jàngoo jàngu, di tëj kaso
ak di dóor ay yar ñi la gëm. 20 Rax-ca-dolli bi ñu tuuree
deretu Ecen, mi la doon seedeel, teewe naa ko, ànd ca, bay

wottu sax yérey ñi ko doon rey.” [21] Waaye Boroom bi ne
ma: “Demal, dinaa la yebal fu sore, nga jëm ci xeeti ñi dul
Yawut.”»

Pool wone na ne jaambur la ci nguuru Room

[22] Mbooloo ma déglu ko nag ba ca wax jooju, waaye
bi ñu déggee loolu, ñu daldi yuuxu naan: «Farleen ko ci
àddina! Yembar mu mel ni moom yeyoowula dund!» [23] Ñu
daldi yuuxu ak di sànni seeni yére, tibb suuf, di callmeeru.
[24] Noonu kilifa ga santaane, ñu dugal Pool ca tata ja te caw
ko ay yar yu metti, laaj ko ba xam lu tax ñu di ko yuuxoo
nii. [25] Waaye bi ñu koy joñ ak ay der, Pool ne njiitu xare ba
fa taxaw: «Ndax am nga sañ-sañu dóor ay yar jaamburu
Room, te fekk yoon dabu ko sax?»

[26] Bi ko njiit la déggee, mu fekki kilifaam, yégal ko ko;
mu ne ko: «Ndax xam nga li ngay def? Nit kale jaambur
la ci Room.» [27] Noonu kilifa ga ñëw laaj Pool: «Wax ma,
ndax jaambur nga ci Room?» Mu ne ko: «Waaw, moom
laa.» [28] Kilifa ga ne ko: «Man fey naa xaalis bu bare, ngir
nekk jaambur ci Room.» Waaye Pool ne ko: «Man de dama
koo judduwaale.» [29] Ñi ko bëggoona dóor ay yar nag randu
ko ca saa sa. Te kilifa ga sax tiit ci xam ne Pool jaamburu
Room la, te yeewlu na ko.

Dëj nañu Pool ca kureelu àttekati Yawut ya

[30] Ca ëllëg sa kilifa ga bàyyi ko, ndaxte bëggoon na xam
bu wóor lu ko Yawut ya jiiñ. Mu santaane ne, sarxalkat
yu mag ya dajaloo, ñoom ak kureelu àttekat ya. Gannaaw
loolu mu indilu Pool, dëj ko ci seen kanam.

23

[1] Noonu Pool xool jàkk géew ba ne leen: «Bokk yi, ci xel
mu dal laa doxale ci kanam Yàlla ba ci bésu tey bi.» [2] Ci
kaw loolu sarxalkat bu mag ba, di ku ñuy wax Anañas, sant

ña taxaw ca wetam, ñu fél gémmiñam. 3 Pool ne ko: «Yàlla
dina la dóor, yaw mi naaféq, bay samandaay miir bu joy bu ñu weexal. Yaa ngi toog di ma àtte, ci li yoon wi digle, ba
noppi santaane ñu dóor ma, ci li yoon wi tere!» 4 Waaye
ña taxaw ca wetam ne ko: «Ndax dangay xas sarxalkat bu
mag, bi Yàlla fal?» 5 Pool ne leen: «Bokk yi, xawma woon ne sarxalkat bu mag bi la, ndaxte tëral nañu ci Mbind mi ne: “Bul wax lu bon sa kilifag xeet.”»

6 Naka noona Pool, mi xam ne genn-wàllu kureel ga bokk nañu ci tariixab Sadusen ya, te ña ca des bokk ci tariixab Farisen ya, mu wax ci kaw ci biir géew ba ne: «Bokk yi, man Farisen laa, te Farisen moo ma jur; li tax ñu may àtte tey mooy sama yaakaar ci ne, ñi dee dinañu
dekki.» 7 Bi mu waxee loolu nag, werante wu metti daldi xew diggante Farisen ya ak Sadusen ya, ba mbooloo ma
xàjjalikoo. 8 Ndaxte Sadusen yi nanguwuñu ne ndekkite mbaa malaaka mbaa rab, dara am na ci, waaye Farisen nangu nañu yooyu yépp.

9 Ci kaw loolu nag coow lu bare daldi jib. Ñenn ca xutbakat, ya bokk ca Farisen ya, ne bërét, daldi xuloo bu metti ne: «Gisunu dara lu bon ci nit kii. Su fekkeente ne
rab a ko wax mbaa malaaka...?» 10 Noonu xuloo ba daldi gëna tàng, ba kilifa ga ragal ne, nit ñi dinañu daggaate Pool. Kon mu sant xarekat ya, ñu wàcc, nangu Pool ci
ñoom, yóbbu ko ca tata ja. 11 Ca guddi ga nag Boroom bi taxaw ci wetu Pool ne ko: «Takkal sa fit; ni nga ma seedee ci Yerusalem, noonu nga may seedee ca Room.»

Yawut ya lal na pexe ngir rey Pool

12 Bi bët setee Yawut ya daldi lal pexe; ñu dige ci ngiñ
ne duñu lekkati, duñu naanati, ba kera ñuy rey Pool. 13 Ña
lal pexe ma, seen lim ëpp na ñeent fukk. 14 Noonu ñu dem ca sarxalkat yu mag ya ak njiit ya ne leen: «Giñ nanu
ne dunu mos dara, ba kera nuy rey Pool. 15 Léegi nag

yéen ak kureelu àttekat ya, laajleen kilifa ga, mu indi ko ci
seen kanam, mel ni dangeena bëgga seet mbiram bu gëna
wóor. Bu ko defee nun dinanu fagaru, ngir rey ko, bala
moo agsi.»
16 Waaye jarbaatu Pool yég fiir ga, mu dem, dugg ca tata
ja, yégal ko Pool. 17 Bi ko Pool déggee, mu woo kenn ca
njiiti xare ba ne ko: «Yóbbul waxambaane wii ca kilifa ga,
ndax am na lu mu ko wara yégal.» 18 Njiit la jël ko, yóbbu
ko ca kilifa ga ne ko: «Pool, mi ñu jàpp, moo ma woo, ñaan
ma, ma indil la waxambaane wii, ndaxte am na lu mu lay
wax.»
19 Noonu kilifa ga jàpp ci loxob waxambaane wa, wée-
too ak moom, laaj ko: «Loo ma bëgga yégal?» 20 Mu ne:
«Yawut yi dañoo dige, ngir ñaan la, nga indi Pool ëllëg
ca kanam kureelu àttekat ya, mel ni dañoo bëgga seet
mbiram bu gëna wóor. 21 Bu leen ko may, ndaxte lu ëpp
ñeent fukk ci ñoom ñu ngi koy lalal fiir. Dige nañu ak ngiñ
ne dootuñu lekk, dootuñu naan, li feek reyuñu ko; fi mu
ne sax fagaru nañu, di xaar, nga nangu.» 22 Kilifa ga nag
sant waxambaane wa, mu bañ koo àgge kenn, ba noppi mu
yiwi ko, mu dem.

Yóbbu nañu Pool dëkku Sesare

23 Bi mu ko defee mu woo ñaar ci njiiti xare ba ne leen:
«Waajal-leen ñaar téeméeri xarekat ak juróom ñaar fukki
gawar ak ñaar téeméeri nit ñu gànnaayoo xeej, ngeen dem
Sesare ci juróom ñeenti waxtu ci guddi. 24 Wutal-leen it
Pool lu mu war, ngeen yóbbu ko ci jàmm ak salaam ba ca
Feligsë, boroom réew mi.» 25 Noonu mu bind bataaxal bii:

26 Yaw Feligsë mu tedd mi, di boroom réew mi; man
Këlódd Lisiyas maa ngi lay nuyu. 27 Yawut yi jàpp nañu
nit kii, bëgg koo rey, waaye bi ma yégee ne jaambur
la ci Room, wallu naa ko ak ay xarekat, ba musal ko.

28 Bëggoon naa xam lu tax ñu kalaame ko. Moo tax ma
yóbbu ko ca kanam seen kureelu àttekat ya. 29 Gis naa
ne li ñu ko jiiñ mu ngi aju ci ay werantey seen yoon,
waaye jiiñuñu ko dara lu jar dee mbaa jéng. 30 Te bi ma
déggee ne ñu ngi koy fexeel, yebal naa ko ci yaw ci saa
si. Sant naa nag ñi ko kalaame, ñu xamal la seen lay.

31 Noonu xarekat ya jël Pool ci guddi, indi ko ba ca
dëkku Antipataris, ni ñu leen ko sante. 32 Ca ëllëg sa ñu
waññiku, délsi ca tata ja, bàyyi gawar ga, ñu gunge ko. 33 Bi
gawar ga àggee Sesare, ñu jox boroom réew ma bataaxal
ba, jébbal ko Pool. 34 Bi loolu amee boroom réew ma jàng
bataaxal ba, laaj ci ban diiwaan la Pool dëkk. Bi mu yégee
ne mu ngi dëkk Silisi, 35 Mu ne ko: «Kon bu ñi la kalaame
ñëwee, dinga layoo.» Mu santaane nag, ñu denc ko ca kër
buur ba Erodd.

24

Pool lay na ci kanam Feligsë, boroom réew ma.

1 Bi juróomi fan wéyee, Anañas sarxalkat bu mag ba
dikk, ànd ak ay njiit ak layookat bu tudd Tertul, ñu woo
Pool ci yoon fa kanam boroom réew ma. 2 Noonu ñu woo
Pool, te Tertul daldi ko jiiñ naan: «Yaw Feligsë mu tedd
mi, sa nguur jural na nu jàmm ju neex, te sa jàppandil
soppi na lu bare ci sunu xeet. 3 Gis nanu ko fépp ak ci lépp,
di la gërëm ak sunu xol bépp. 4 Waaye ngir baña yàggal
jataay bi, maa ngi lay ñaan ci sa lewetaay, nga déglu nu
ci lu gàtt. 5 Ndaxte ci mbirum nit kii teew, gis nanu ne
rambaaj la, buy indi xëccoo ci Yawut yi ci àddina sépp, di
njiitu mbooloo mu ñuy wax Nasareen. 6-7 Dem na ba jéema
teddadil sax kër Yàlla ga, waaye jàpp nanu ko. 8 Soo ko
laajee, yaw ci sa bopp, dinga gis ne li nu koy jiiñ dëgg la.»
9 Ci kaw loolu Yawut ya ànd ca, di dëggal ne loolu wóor na.

[10] Bi loolu amee boroom réew ma jox Pool kàddu gi.
Noonu mu làyyi ne:

«Xam naa ne yaa ngi àtte xeet wi diirub at yu bare,
moo tax maa ngi làyyi ak kóolute. [11] Man ngaa wóorliku
ne ëppagul fukki fan ak ñaar demoon naa Yerusalem ngir
màggali. [12] Te kenn gisu ma, maay werante mbaa di jógloo
mbooloo, muy ca kër Yàlla ga mbaa ca jàngu ya mbaa ci
biir dëkk ba. [13] Te manuñoo firndeel dara ci li ñu may
jiiñ léegi. [14] Waaye nangu naa ci sa kanam ne maa ngi
jaamu Yàllay sunuy maam, ci topp yoon wi ñu ne mooy
tariixa; terewul ne lépp li ñu tëral ci yoonu Musaa ak
li yonent yi bind, gëm naa ko. [15] Te bokk naa ak ñoom
yaakaar ci Yàlla, ne ñi jub ak ñi jubadi dinañu dekki keroog
yawmelxayaam. [16] Moo tax fu ma tollu, maa ngi góor-
góorlu, ngir am xel mu dal fa kanam Yàlla ak fa kanam
nit ñi.

[17] «Noonu gannaaw gëjeb at yu bare ñëw naa, ngir
indil sama xeet ndimbal te jébbal Yàlla ay sarax. [18] Bi
ma koy def nag, gis nañu ma ca kër Yàlla ga, ma setlu ba
noppi, fekk ànduma ak mbooloo te indiwuma benn coow.
[19] Waaye ay Yawut yu dëkk Asi —xanaa kay ñoo waroona
ñëw ci sa kanam, di ma kalaame, bu ñu amee dara lu ñu
may topp. [20] Waaye it na nit ñii wax ci lan laa tooñe ci
jataayu géewub àtte ba, [21] xanaa li ma waxoon ca kaw
ci seen biir rekk ne: “Mbirum ndekkitel ñi dee moo tax
ngeen dëj ma ci seen kanam tey!”»

[22] Bi mu waxee noonu, Feligsë mi xam bu wóor mbirum
yoon wi, yiwi leen ba beneen yoon. Mu ne leen: «Bu
Lisiyas kilifag xare bi ñëwee, dinaa àtte seen mbir.»
[23] Noonu mu sant njiitu xare ba ne ko: «Nanga wottu Pool,
waaye nga may ko féex, te bàyyi ay xaritam, ñu topptoo
ko.»

24 Bi ay fan wéyee, Feligsë ñëwaat, ànd ak soxnaam
Dursil, miy Yawut. Noonu mu woolu Pool, di ko déglu ci
mbirum gëm Yeesu Kirist. 25 Waaye bi Pool di waxtaan
ci mbirum njub ak moom sa bopp ak bés pénc, Feligsë
daldi tiit, yiwi ko ne ko: «Demal, bu ma amee jot, dinaa
la woolu.» 26 Fekk yaakaaroon na it ne, Pool dina ko jox
xaalis; kon mu di ko farala woolu, ngir waxtaan ak moom.
27 Bi ñaari at weesoo nag, amoon na ku wuutu Feligsë,
tudd Porsiyus Festus. Noonu Feligsë, mi bëggoon lu neex
Yawut ya, bàyyi Pool ca kaso ba.

25

Pool làyyi na ca kanam Festus

1 Bi Festus teersee ci diiwaanam, mu teg ca ñetti fan,
dem Yerusalem. 2 Noonu sarxalkat yu mag ya ak njiiti
Yawut ya kalaame Pool ci moom. 3 Ñuy sàkku ndimbal ci
moom, di ko ñaan bu wér, mu yónni Pool Yerusalem, fekk
lal nañu fiiru rey ko ca yoon wa. 4 Waaye Festus ne leen:
«Ñu ngi wottu Pool ca Sesare, te dinaa fa dem fi ak fan yu
néew.» 5 Mu ne leen: «Ñi am maana ci yéen nag, nangeen
ànd ak man, layooji ak nit ka, bu dee tooñ na.»
6 Noonu Festus am fa ñoom juróom ñett ba fukki fan,
ba noppi dem Sesare. Ca ëllëg sa mu toog ca àttekaay ba,
joxe ndigal, ñu indi Pool. 7 Bi mu ñëwee nag, Yawut ya
jóge Yerusalem wër ko, di ko jiiñ tooñ yu bare te réy, te
manuñu leena firndeel.
8 Noonu Pool làyyi ne: «Tooñuma yoonu Yawut ya,
tooñuma kër Yàlla ga, tooñuma buur ba Sesaar.» 9 Ci
kaw loolu Festus, mi bëgg lu neex Yawut ya, wax Pool ne:
«Ndax bëgguloo dem Yerusalem, nga layoo fa ci mbir yii
ci sama kanam?»
10 Waaye Pool ne ko: «Maa ngi nii taxaw ci kanam
àttekaayu buur Sesaar; te fii lañu ma wara àttee. Te yaw

ci sa bopp xam nga bu baax ne tooñuma Yawut yi. 11 Su
ma tooñoon mbaa ma def lu bon lu jar dee, kon duma tinu
ngir baña dee. Waaye bu li ñu may jiiñ taxawul, kenn sañu
ma leena jébbal. Dénk naa sama mbir Sesaar.»
12 Bi mu waxee loolu, Festus gise ak ñi ko wër, mu ne ko:
«Dénk nga sa mbir Sesaar, kon ci moom ngay dem.»

Festus diisoo na ak buur Agaripa

13 Ba ñu ca tegee ay fan, buur Agaripa ak Berenis ñëw
Sesare, ngir nuyusi Festus. 14 Bi seen ngan di ruus nag,
Festus diis buur ba mbirum Pool ne ko: «Feligsë batale na
nu ak kenn ku ñu tëj. 15 Bi ma nekkee Yerusalem, sarxalkat
yu mag ya ak njiiti Yawut ya kalaame nañu ko ci man, ñaan
ma, ma daan ko. 16 Waaye ma ne leen: "Jébbale nit, fekk
jàkkaarloowul ak ñi koy jiiñ, ba mana làyyil boppam ci li
ñu koy jiiñ, loolu dëppoowul ak aaday nguuru Room." 17 Bi
ñu àndee ak man ba fii nag, randaluma mbir mi, waaye ca
ëllëg sa sax toog naa ca àttekaay ba, joxe ndigal, ñu indi
nit kooku. 18 Ñi koy kalaame nag, bi ñu taxawee, jiiñuñu ko
benn ñaawteef ci yi ma yaakaaroon, 19 waaye ñuy werante
rekk ak moom ci seen yoon ak ci mbirum ku tudd Yeesu,
mi dee, te Pool sax ci ne mu ngi dund. 20 Gannaaw lijjanti
mbir moomu jafe woon na ma lool nag, ma laaj ko, ndax
bëgg na dem Yerusalem, layooji fa ci mbir yooyu. 21 Waaye
Pool ñaan, nu fomm mbiram, ba kera buur bu tedd ba di
ko àtte. Noonu santaane naa ñu aj ko, ba keroog ma koy
yónnee Sesaar.»
22 Booba nag Agaripa ne Festus: «Man sax bëgg naa
dégg nit kooku.» Festus ne ko: «Bu ëllëgee dinga ko dégg.»

Pool teew na ci kanam Agaripa

23 Ca ëllëg sa nag Agaripa ak Berenis ñëw bu xumb, ñu
dugg ca néegu àtte ba, ànd ak kilifay xare ba ak ña am
maana ca dëkk ba. Noonu Festus joxe ndigal, ñu indi Pool.

24 Bi mu ñëwee, Festus ne: «Buur Agaripa ak yéen ñépp,
ñi fi teew tey, nit kaa ngi nii! Mbiram moo tax mbooloom
Yawut yépp, muy ci Yerusalem, muy fii, wër ma di yuuxu
ne: "Nit kii waratula dund." 25 Waaye gis naa ne deful
dara lu jar dee. Moona, gannaaw moom ci boppam dénk
na boppam buur bu tedd ba, fas naa yéene yónnee ko ko.
26 Fekk awma dara lu wóor ci mbiram, lu ma mana bind
sang bi. Moo tax ma indi ko ci seen kanam, rawatina ci
sa kanam, buur Agaripa, ngir sunu jataay may ma lu ma
bind. 27 Ndaxte yaakaar naa ne yónnee ku ñu tëj, te bañ
caa boole lu ko waral, àndul ak xel.»

26

Layu Pool fa kanam Agaripa

1 Bi mu ko waxee, Agaripa ne Pool: «Jëlal kàddu gi.»
Noonu Pool tàllal loxoom, daldi làyyi ne:
2 «Buur Agaripa, ma làyyi ci sa kanam tey ci lépp li ma
Yawut yiy jiiñ, xol bu sedd la ci man, 3 ndaxte xam nga bu
baax aaday Yawut yi ak seeni werantey yoon. Kon maa ngi
lay ñaan, nga déglu ma ak muñ.
4 «Ci lu jëm ci Yawut yi, xam nañu sama dund li dale
ci samag ndaw, muy ci sama biir xeet, muy ci Yerusalem.
5 Xam nañu ma bu yàgg te man nañoo seede, su leen
neexee, ne daan naa dund ni Farisen, te mooy tariixa bi
gëna diis ci sunu diine. 6 Li ma indi ci kureelu àttekat yii
nag, mooy yaakaar ne Yàlla dina amal li mu digoon sunuy
maam. 7 Dige booba la fukki giir ak ñaar yu bànni Israyil
di sàkku, ngir jot ko, ci jaamu Yàlla ak cawarte guddi ak
bëccëg. Yaw buur, yaakaar joojoo tax ñu may kalaame,
ñoom Yawut yi. 8 Lu tax seen xel dàq ne Yàlla dina dekkal
ñi dee?
9 «Man sax ci sama bopp defe woon naa ne war naa def
lu bare, ngir suufeel turu Yeesum Nasaret. 10 Daan naa ko

def ci Yerusalem, ba noppi ma jot sañ-sañ ci sarxalkat yu
mag ya, bay tëj gaayi Yàlla yu bare. Rax-ca-dolli ku ñu ci
masoona bëgga rey, ànd naa ci. [11] Daan naa wër jàngoo
jàngu, di leen teg toskare te di leen jéema weddiloo. Te
sama mer daa na tar, ba ma di leen xañ ba ca dëkk yu sore,
ngir fitnaal leen.

[12] «Noonu am bés, may dem dëkku Damaas, yor sañ-sañ
ak ndigalu sarxalkat yu mag ya. [13] Ca njolloor, buur bi,
gis naa ca yoon wa leer gu jóge asamaan ne ràyy, ba raw
leeru jant, melax ba ëmb ma, man ak ñi ma àndal. [14] Nu ne
nërëm ci suuf, ma dégg baat bu ma wax ci làkku yawut ne:
“Sóol, Sóol, lu tax nga di ma fitnaal? Ngay bëre ak man ni
fas wuy woŋŋeetu ku koy jam dëgël, metti na ci yaw.”

[15] «Noonu ma ne ko: “Yaa di kan, Boroom bi?” Boroom
bi ne ma: “Maa di Yeesu, mi ngay fitnaal. [16] Waaye jógal
taxaw. Lii moo tax ma feeñu la: teg naa la yen, nga di
ma seedeel ci lépp li nga gis ci man ak li ma lay feeñuji.
[17] Dinaa la musal ci bànni Israyil ak ci ñi dul Yawut. Ci
ñoom laa lay yebal, [18] ngir ubbi seeni bët, nga jële leen ci
lëndëm, tàbbal leen ci leer, nga nangoo leen ci sañ-sañu
Seytaane, waññi leen ci Yàlla, ma baal leen seeni bàkkaar
te may leen cér ci biir sama gaa yi sell ci kaw ngëm.”

[19] «Kon nag buur Agaripa, woruma li ma Yàlla yen
ci peeñu. [20] Waaye li tàmbali ci Damaas, teg ci dëkku
Yerusalem ak réewu Yawut mépp, ba agsi ci ñi dul Yawut,
yégal naa leen, ñu tuub seeni bàkkaar te waññiku ci Yàlla,
bay jëf lu dëppook réccu. [21] Loolu nag moo waral Yawut
yi jàpp ma ca kër Yàlla ga, di ma fexee rey. [22] Waaye
gannaaw Yàllaa ngi may taxawu ba tey, maa ngi taxaw fi,
di ko seedeel ci mag ak ndaw; yokkuma dara ci li yonent
yi ak Musaa xamle woon lu jiitu, [23] maanaam Almasi bi
dina dékku ay coono, te mooy jëkka dekki, bay jollil leer
ci bànni Israyil ak ñi dul Yawut.»

24 Bi muy làyyee nii, Festus daldi ko gëdd ak baat bu
kawe ne ko: «Dangaa dof, Pool! Xanaa sa njàng mu réy mi
da laa xañ sago.»
25 Waaye Pool ne ko: «Festus mu tedd mi, dofuma;
waaye lu dëggu laay wax te ànd ak sago. 26 Yëf yii leer
na buur bi, moo tax maa ngi koy wax ak kóolute. Wóor
naa ne dara ci lii may wax umpu ko, ndaxte lii amewul ciy
ruq. 27 Yaw buur Agaripa, ndax gëmuloo yonent yi? Xam
naa bu wér ne gëm nga.»
28 Noonu Agaripa ne Pool: «Xanaa yaw, ci diir bu gàtt bii
rekk, nga ma bëgga dugale ci gaayi Kirist!» 29 Pool ne ko:
«Muy tey, muy ëllëg, waxuma yaw rekk waaye it ñi may
déglu tey ñépp, na Yàlla def, ba ngeen fekksi ma ci li ma
nekk, lu moy jéng yii!»
30 Ci kaw loolu buur ba daldi jóg, boroom réew ma topp
ci, Berenis tegu ca ak mbooloo ma mépp. 31 Bi ñu génnee
nag, ñuy waxante ne: «Nit kii deful dara lu jar dee mbaa
kaso.» 32 Te Agaripa ne Festus: «Manoon nanu koo yiwi,
bu dénkuloon mbiram Sesaar.»

27

Pool dugg na gaal, di dem Room

1 Bi loolu wéyee ñu fas yéene noo dugal gaal jëme réewu
Itali. Noonu ñu jël Pool ak ñeneen ñi ñu tëjoon, dénk leen
njiitu xare bu tudd Yulyus, mi bokk ci mbooloom xare mu
buur. 2 Nu dugg ca gaalu dëkku Adaramit guy taxaw ci
teeruy Asi, daldi tàbbi ci biir géej; te Aristàrk, mi dëkk
Tesalonig ci diiwaanu Maseduwan, ànd ak nun.
3 Ca ëllëg sa nu teer Sidon; Yulyus laabiir ci Pool, may
ko mu dem ci ay xaritam, ngir ñu ganale ko. 4 Bi nu fa
jógee, nu dem ci biir géej, leru dunu Sipar ci fegu ngelaw
li, ndaxte ngelaw li da noo soflu. 5 Nu jàll géej, gi janook
diiwaani Silisi ak Pamfili, teersi Mira ca wàlli Lisi. 6 Foofa

nag njiit la gis gaal gu jóge Alegsàndiri, jëm Itali, mu dugal
nu ca. [7] Noonu nuy dem ndànk diirub fan yu bare, ba
janook Kanidd ci kaw coono bu réy; te ndegam ngelaw
li mayu nu, nu jëm kanam, nu leru dunu Keret ci fegu
ngelaw li, janook Salmon. [8] Nu romb fa ak coono yu bare,
agsi ca bérab bu ñuy wax Teeru yu neex, te dend ak dëkku
Lase.

[9] Fekk booba yàggoon nañu ca yoon wa, te dem ci géej
daldi aaytal, ndaxte jamonoy Kooru Yawut ya wees na.
Moo tax Pool digal leen ne: [10] «Gaa ñi, gis naa ne tukki
bi ëmb na musiba ak kasara ju bare, waxuma gaal gi ak
li mu yeb waaye sunuy bakkan sax xaj na ci.» [11] Waaye
njiit la sobental waxi Pool, déggal dawalkat ba ak boroom
gaal ga. [12] Te gannaaw teeru ba neexula lollikoo, ña ca ëpp
mànkoo ci jóge fa, dem ci biir géej, ngir wuta agsi Fenigsë,
biy teerub dunu Keret te janook sowu suuf ak sowu kaw,
nu lollikoo fa.

Ngelaw lu metti li

[13] Noonu bi ngelaw lu woyof liy jóge sudd wolee, ñu defe
ne man nañoo sottal seen pexe, ñu wëgg diigal, daldi tafu
ci dunu Keret. [14] Waaye nees-tuut ngelaw lu wole penku,
ñu di ko wax «Ërakilon», jóge ca dun ba, ne milib ci sunu
kaw. [15] Mu ëpp doole gaal ga, daldi ko wat, ba nu bayliku,
daldi yal. [16] Nu daldi daw, leru dun bu tuuti bu ñuy wax
Kóda ci fegu ngelaw, rawale looco ga ci kaw gaal ga ak
coono bu bare. [17] Bi ñu ko yéegee, ñu fab ay buum, ngir
laxas ca taatu gaal ga, ngir ragala daanu ci suuf su nooy su
ñuy wax Sirt; ba noppi ñu daldi sànni diigal, ngir wàññi
doxub gaal ga, nuy yale noonu. [18] Waaye bi nu ngelaw li
sonalee bu metti, ca ëllëg sa ñu sànni la gaal ga yeboon
ca géej ga. [19] Te ca ñetteelu fan ba, ñu sànni ak seeni loxo
jumtukaay, yi ñu yeboon ngir fàggu. [20] Noonu jant bi ne

meŋŋ te biddiiw ne mes ay fan yu bare, fekk ba tey ngelaw
li di wol ak doole, ba sunu yaakaaru mucc gépp tas.
21 Bi loolu di xew, fekk gëj nañoo lekk, Pool daldi taxaw
ci seen biir ne leen: «Gaa ñi, li gënoon mooy ngeen déglu
ma te baña jóge Keret, ba indil seen bopp musiba ak kasara
ju réy jii. 22 Léegi nag maa ngi leen di dénk, ngeen takk
seen fit, ndax gaal gi rekk mooy yàqu, waaye kenn ci yéen
du dee. 23 Ndaxte ci guddi menn malaaka dikkal na ma,
jóge ci Yàlla sama Boroom, bi may jaamu. 24 Mu ne ma:
"Pool bul tiit; fàww nga taxaw ci kanam Sesaar, te yaa tax
Yàllay aar bakkani ñi nga àndal ñépp." 25 Moo tax, gaa ñi,
takkleen seen fit, ndax wóolu naa Yàlla ne li mu ma wax
dina am. 26 Waaye war nanoo luf cib dun.»

Toju gaal ga

27 Ca fukkeelu guddi ga ak ñeent nu nga doon jayaŋ-
jayaŋi ca géeju Adiratig; noonu ca xaaju guddi dawalkati
gaal ga defe ne danu jegesi suuf. 28 Ñu sànni nattukaay ba
ci biir géej, mu jàpp ñeent fukki meetar, dem ca kanam
tuuti, sànniwaat ko, jàpp fanweeri meetar. 29 Ñu ragal ne
dinañu fenqu ci ay xeer, kon ñu daldi sànni ñeenti diigal
ci geenu gaal ga, di ñaan bët set. 30 Waaye ci kaw loolu
dawalkati gaal ga taafantaloo ne dañuy sànniji ay diigal
ca boppu gaal ga, fekk dañuy fexee jël looco ga, ba raw.
31 Waaye Pool ne njiit la ak xarekat ya: «Bu ñii desul ci
gaal gi, dungeen raw.» 32 Noonu xarekat ya dagg buum,
yay téye looco ga, bàyyi ko mu wéy.
33 Bi bët setagul, Pool sant leen ñu lekk; mu ne leen:
«Tey mooy seen fukki fan ak ñeent yu ngeen ne jonn,
lekkuleen, mosuleen dara. 34 Maa ngi leen di sant nag,
ngeen lekk, ndax noonu rekk ngeen mana rawe. Ndax
genn kawar du rot ci yéen.» 35 Bi mu waxee loolu, mu
fab mburu, sant Yàlla ci kanam ñépp, damm ko, daldi ko

lekk. 36 Bi ñu gisee loolu, ñépp dëgëraat, ñu daldi lekk
ñoom itam. 37 Mboolem ñi nekkoon ca gaal ga mat na
ñaar téeméeri nit ak juróom ñaar fukk ak juróom benn.
38 Noonu ñu lekk ba suur, daldi sànni pepp ma ca géej ga,
ngir woyofal gaal ga.

39 Bi bët setee nag, xàmmiwuñu réew ma, waaye séen
nañu ruqu tefes. Noonu ñu fas yéene caa teeral gaal ga, bu
ñu ko manee. 40 Ñu dagg diigal ya, bàyyi leen ci biir géej,
yiwiwaale baar ba; ba noppi firi wiiru kanam ga, jublu ca
tefes ga. 41 Waaye ñu dal ca tundu suuf ca bérab bu ñaari
koroŋ daje, gaal ga daldi fa luf. Boppu gaal ga nuur bu
baax, ne fa tekk, te dooley duus ya daldi toj geen ba.

42 Bi loolu amee xarekat ya bëgga rey ñi ñu tëj, ngir
ragal ñenn ñi féey, ba raw. 43 Waaye njiit la bëgga musal
Pool, mu tere leen pexe ma. Mu sant ñi mana féey, ñu
jëkka sóobu ca ndox ma, ba jot tefes ga. 44 Mu sant ñi ci
des ñu def noonu, langaamu ci ay dénk, mbaa ca tojiti gaal
ga. Noonu ñépp jot tefes ga ci jàmm ak salaam.

28

Pool ci dunu Màlt

1 Bi nu rëccee, nu yég ne dun baa nga tudd Màlt. 2 Te
waa réew ma won nu laabiir gu ràññiku, ndaxte taalal
nañu nu sawara, ganale nu ndax taw bi sóob ak sedd bi.
3 Pool nag di for matt, di ko def ca taal ba, jaan ne ca
mëlle ndax tàngoor wa, taq ci loxoom. 4 Bi waa réew ma
gisee rab wa wékku ci loxoom nag, ñuy waxante naan: «Ci
lu wóor nit kii reykat la; te bi mu rëccee ca géej ga sax,
ndogalu Yàlla mayu ko mu dund.» 5 Waaye Pool yëlëb rab
wa ca sawara sa, te wàññiwu ko dara. 6 Nit ñi di xaar mu
newi, mbaa mu ne dàll, dee; waaye bi ñu négee lu yàgg te
gis ne dara jotu ko, ñu soppi xel ne: «Kii yàlla la.»

7 Amoon na nag ca wet ya ay suuf yu doon moomeelu ku
tudd Publiyus, di kilifag dun ba. Mu teeru nu, ganale nu
ngan gu réy diirub ñetti fan. 8 Fekk baayu Publiyus dafa
tëdd ndax ay tàngoori yaram yu koy dikkal ak biiru taññ.
Pool nag dem seeti ko, ñaan ci Yàlla, teg ko ay loxoom, mu
daldi wér. 9 Ci kaw loolu jarag ya ca des ca dun ba daldi
dikk, amaat wér-gi-yaram. 10 Ñu teral nu ci fànn yu bare,
te bi nuy dem, ñu jox nu li nuy soxla lépp.

Egg nañu dëkku Room

11 Bi nu fa amee ñetti weer, nu dugg ca gaal gu lollikoo
ca dun ba, daldi tàbbi ca géej ga. Gaalu dëkku Alegsàndiri
la woon, te yor xàmmikaay guy nataalu Kastor ak Polugsë.
12 Noonu nu teer dëkku Sirakus, toog fa ñetti fan. 13 Nu
jóge fa, leru tefes ga, ba agsi Resiyo. Ca ëllëg sa ngelawu
sudd daldi jóg, te ca ñaareelu fan ba nu teer Pusol. 14 Gis
nanu fa ay bokk, ñu ñaan nu, nu toog fa ayu-bés. Noonu
nu dem Room. 15 Sunuy xibaar law na, ba egg ca bokk ya fa
dëkk, noonu ñu gatandu nu ba ca péncu Apiyus ak bérab
bu ñuy wax Ñetti añukaay ya. Bi leen Pool gisee, mu sant
Yàlla, daldi takk fitam. 16 Bi nu dikkee Room nag, ñu may
Pool, mu dëkk fa ko lew, moom ak xarekat ba koy wottu.

Pool xamle na xibaaru jàmm bi ca Room

17 Bi ñetti fan wéyee, mu woolu njiiti Yawuti dëkk ba.
Bi ñu dajaloo nag, mu wax leen lii: «Bokk yi, jàpp nañu
ma ci Yerusalem, jébbal ma waa Room, fekk defuma dara
luy suufeel sunu xeet, mbaa lu juuyoo ak sunuy aaday
maam. 18 Waa Room nag seet sama mbir, te bëgg maa
bàyyi, ndaxte toppuñu ma dara lu jar dee. 19 Waaye bi
ko Yawut ya bañee, fas yéene naa dénk sama mbir Sesaar,
fekk ba tey awma dara lu may taqal sama xeet. 20 Moo tax
ma ñaana gise ak yéen, nu diisoo, ndaxte yaakaaru bànni
Israyil moo tax ñu jéng ma.»

21 Bi ñu ko déggee, ñu ne ko: «Jotunu benn bataaxal bu
jóge Yude ci sa mbir, te kenn ci bokk, yi fi dikk, jottaliwul
mbaa mu seede ci yaw lu bon. 22 Waaye bëgg nanoo dégg
li nga gëm, ndaxte xam nanu ne, tariixa booba, kenn
jubluwu ko fenn.»
23 Noonu ñu jox ko bés, te ñu bare ñëw, fekksi ko ca
néegam. Mu di leen jàngal suba ba ngoon, di leen dëggal
lu jëm ci nguuru Yàlla ak ci Yeesu, tukkee ci yoonu Musaa
ak ci yonent yi, di leen jéema gëmloo. 24 Ñenn ñi nag
gëm li mu wax, ña ca des weddi ko. 25 Gannaaw manuñoo
déggoo, ñu bëgga tas. Waaye bi ñuy laata dem, Pool teg ca
wax jii: «Xel mu Sell mi wax na seeni maam dëgg jaarale
ko ci yonent Yàlla Esayi. 26 Nee na:

“Demal ci xeet wii ne leen:
‘Dingeen déglu bu baax waaye dungeen xam dara;
di xool bu baax waaye dungeen gis dara.’
27 Ndaxte xolu xeet wii dafa dërkiis;
dañuy déglu ak nopp yu naqari,
tey gëmm seeni bët,
ngir baña gis ak seeni bët,
dégg ak seeni nopp,
te xam ci seen xol,
ñu waññiku ci man, ma wéral leen.”

28-29 «Xamleen nag ne xibaaru mucc gii yégal nañu ko
ñi dul Yawut, te ñoom dinañu ko déglu.»
30 Noonu diirub ñaari at Pool dëkk ca kër gu muy fey, di
fa àggale ñépp ñi koy seetsi. 31 Muy yégle nguuru Yàlla, di
jàngle ci mbirum Boroom bi Yeesu Kirist ak fit wu dëgër,
te kenn terewu ko ko.

Téereb Injiil

The New Testament in Wolof, 2010 version.
Le Nouveau Testament en langue Wolof, revision de 2010

copyright © 2010 La Mission Baptiste du Sénégal

Language: Wolof

Dialect: Regional Wolof

Translation by: La MBS

For full copyright statement, see http://sng.al/copyright
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2020-07-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 27 Jul 2022 from source files dated 17 Jul 2020
79742756-9e1e-54a8-8cef-3115026c278e